

ABSTRAKT

Abstrakt česky

Diplomová práce se zabývá projektem zdokonalení systému jazykové přípravy v Armádě České republiky.

V úvodní teoretické části je upozorněno na problém jazykové vybavenosti ve společnosti a s tím související skutečný stav jazykové přípravy, možnosti rozvoje vzdělanosti a evropská spolupráce ve vzdělání.

V analytické části je krátce charakterizována Armáda České republiky, vývoj jazykové připravenosti do roku 1989 a po něm až do současnosti. Klíčovým prvkem této části je odhalení oblastí možného zlepšení v stávajícím systému jazykové přípravy.

Zvláštní důraz je kladen na projektovou část. V ní jsou zdůvodňovány potřeby projektu a cíl projektu. Je zde popsán i konkrétní obsah projektu. Významný je postup při realizaci projektu a možná rizika, která jsou s ním spojena.

Abstrakt ve světovém jazyce

The thesis is dealing with improving the system of language disposition in the Army of the Czech republic. There is paid attention to the problem of the language facilities of our society in the theory and together with it to the real state of the language disposition. I also mentioned there the possibilities of the developing the learning and European cooperation in the education.

There are basic information about the Army of the Czech republic in practical part, together with the development of the language readiness by the year 1989 and after that until present. The basic element of this part is detection of the fields of possible improvement in current system of the language disposition.

Special emphasis is put on the project part. There are given reasons for the needs of this project and its target. There is also described the content of the project. Significant is the progress during the realization of the project and possible risks, which are connected with it.

„Kolik řečí znáš, tolikrát jsi
člověkem.“

T. G. Masaryk

Při tvorbě diplomové práce bych chtěla poděkovat zejména Ing. Petře Kressové za spolupráci a konzultaci při tvorbě diplomové práce.

Moje poděkování patří zároveň i řediteli Ústavu jazykové přípravy ve Vyškově plk. Mgr. Ladislavu Chaloupskému, zástupkyni ředitele pro pedagogickou činnost PhDr. Zdeně Rosické CSc. a vedoucí oddělení metodiky a plánování Mgr. Soni Šamalíkové.

OBSAH

OBSAH	5
ÚVOD.....	7
I. TEORETICKÁ ČÁST	9
1 JAZYKOVÁ VYBAVENOST VE SPOLEČNOSTI.....	10
1.1 VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH – ZÁKLADNÍ POJMY A JEJICH SOUVISLOSTI	10
1.2 STAV JAZYKOVÉ PŘÍPRAVY VE SPOLEČNOSTI.....	12
1.3 ROZVOJ VZDĚLANOSTI VE SPOLEČNOSTI.....	14
1.4 EVROPSKÁ SPOLUPRÁCE VE VZDĚLÁVÁNÍ	16
1.5 TEORIE A METODY VYUŽITELNÉ PŘI JAZYKOVÉ PŘÍPRAVĚ	18
1.6 SHRNUÍ TEORETICKÉ ČÁSTI	19
II. PRAKTICKÁ ČÁST.....	21
2 ANALÝZA JAZYKOVÉ PŘÍPRAVY V AČR.....	22
2.1 CÍL ANALYTICKÉ ČÁSTI	22
2.2 KRÁTKÁ CHARAKTERISTIKA ARMÁDY ČR	22
2.3 VÝVOJ SYSTÉMU JAZYKOVÉ PŘÍPRAVY V ARMÁDĚ ČR	24
2.4 ANALÝZA STÁVAJÍCÍHO SYSTÉMU JAZYKOVÉ PŘÍPRAVY V ARMÁDĚ ČR.....	29
2.4.1 Rozdělení stupňů jazykového profilu podle STANAG 6001	29
2.4.2 Hlavní formy jazykové přípravy v resortu MO.....	30
2.4.3 Tvorba testů pro přezkoušení	31
2.4.4 Výběr vhodných uchazečů	32
2.5 EKONOMICKÉ (MATERIÁLNÍ) ZABEZPEČENÍ JAZYKOVÉ PŘÍPRAVY V ARMÁDĚ ČR.....	37
2.6 MOŽNOST STUDIA PŘÍSLUŠNÍKŮ RESORTU OBRANY V ZAHRANIČÍ.....	38
2.6.1 Možnost studia vojáků z povolání	38
2.6.2 Možnost studia učitelů, tlumočnicků a překladatelů	40
2.7 ODHALENÍ OBLASTÍ MOŽNÉHO ZLEPŠENÍ STÁVAJÍCÍHO SYSTÉMU JAZYKOVÉ PŘÍPRAVY V AČR	41
2.8 SHRNUÍ ANALYTICKÉ ČÁSTI.....	42
3 PROJEKTOVÁ ČÁST.....	43
3.1 ZDŮVODNĚNÍ POTŘEBY PROJEKTU	43
3.2 CÍL PROJEKTU	43
3.3 NAVRHOVANÝ OBSAH PROJEKTU.....	44
3.3.1 Oblast přehodnocení požadovaných úrovní jazykové způsobilosti pro systemizovaná místa s jazykovým kvalifikovaným požadavkem.....	44
3.3.2 Personální obsazování systemizovaných míst na základě skutečné jazykové kvalifikace.....	45
3.3.3 Omezená vzdělávací kapacita výukových středisek pro jazykovou přípravu	46

3.3.4	Management jazykové přípravy ve Vyškově.....	47
3.3.5	Žadatelé nerespektují své původní požadavky pro vysílání zaměstnanců ke studiu.....	49
3.3.6	Problém kompatibility jazykové zkoušky podle norem STANAG 6001.....	50
3.3.7	Omezení délky platnosti jazykového osvědčení	51
3.3.8	Možnosti změny délky vyučovací hodiny v jazykových kurzech	52
3.4	POSTUP PŘI REALIZACI PROJEKTU	53
3.5	MOŽNÁ RIZIKA SPOJENÁ S REALIZACÍ PROJEKTU	54
3.6	SHRNUTÍ PROJEKTOVÉ ČÁSTI	55
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY		60
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK		63
SEZNAM TABULEK.....		64
SEZNAM PŘÍLOH.....		65

ÚVOD

Vstup České republiky do Severoatlantické aliance se dostal pevně do podvědomí veřejnosti. Ještě před tímto vstupem do NATO zahájila Armáda České republiky (AČR) změnu, která vedla k postupné integraci do struktur NATO.

Transformace AČR vede kromě opatření v oblasti organizační struktury a vyřešení řady dalších technických úkolů také ke změně myšlení a úrovně vzdělání vojenských profesionálů. Na základě zkušeností z již existujících profesionálních armád má velký význam při realizování úkolů v ozbrojených silách vzdělanostní struktura vojenských profesionálů, ale i občanských zaměstnanců armády.

Vstupem AČR do NATO se mimo jiného stala i jazyková vybavenost nezbytnou samozřejmostí k výkonu funkce profesionálů, ale i jedním z předpokladů dosažení kompatibility s armádami ostatních členských zemí.

Jazyková příprava, jako součást celoživotního vzdělávání v resortu obrany, je i po vstupu České republiky do NATO považována za jeden z prioritních úkolů. Znalost cizího jazyka je u vojáků z povolání a občanských zaměstnanců součástí kvalifikačních požadavků s ohledem na zastávanou funkci. Tvůrci systematizovaných míst různých organizačních struktur přiřazují každé funkční tabulce čtyřmístný kód potřebných jazykových znalostí.

Cílem diplomové práce bude vyhotovit projekt zdokonalení současného stavu jazykové přípravy jako součást dalšího vzdělávání v Armádě České republiky. V diplomové práci se v teoretické části pokusím rozebrat stav jazykové přípravy ve společnosti, zmíním se o rozvoji vzdělanosti ve společnosti a samozřejmě se dotknu problému evropské spolupráce ve vzdělání.

V analytické části budu v krátkosti charakterizovat Armádu ČR, budu se zabývat problémem stávajícího systému vzdělávání, možnostmi studia v zahraničí a také otázkami souvisejícími s ekonomickým zabezpečením jazykové přípravy v AČR. Budu se snažit odhalit oblast možného zlepšení stávajícího systému.

Projektovou část zaměřím na východiska a cíle projektu, navrhovaná opatření, očekávaná rizika a očekávané přínosy projektu.

Při tvorbě diplomové práce budu vycházet z dostupné odborné literatury, údajů z internetových stránek Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy, materiálů a

konzultací poskytnutých mi pracovníky Ústavu jazykové přípravy ve Vyškově, poznatků z výzkumu a informací o současných jazykových znalostech z databáze vedené na Ředitelství personální podpory (ŘPP) v Praze.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 JAZYKOVÁ VYBAVENOST VE SPOLEČNOSTI

1.1 Vzdělávání dospělých – základní pojmy a jejich souvislosti

Od vstupu do Evropské unie uběhl téměř rok. Tedy velice krátké období na řešení některých závažných problémů v oblasti vzdělávání. Jedním z problémů, kde Česká republika zaostává za ostatními státy EU je i další vzdělávání dospělých. K hledání řešení je v současné době nezbytné nejen zabývat se analýzou současné situace, ale především urychleně hledat řešení. Pravdou je, že v posledních letech vznikla řada závažných dokumentů, které mohou sloužit jako základ kvalifikovaných řešení. Mezi nimi jistě můžeme jmenovat Analytickou studii Vzdělávání dospělých v rámci celoživotního učení. [17]

Při zamyšlení nad současným stavem v oblasti dalšího vzdělávání dospělých máme několik možností:

- Smířit se se situací, jaká je a nic neočekávat.
- Smířit se se situací, jaká je a očekávat, že řešení nám nabídnou orgány EU.
- Nebo se se stavem nesmířit a snažit se o nápravu.

Pokud se s takovým stavem, jaký je, smíříme, pak můžeme jen očekávat, že budeme vždy hrát druhé housle. V každém případě byla poklidná hladina devadesátých let v poslední době značně rozčeřena.

Vlivy, které působí ve vzájemných souvislostech, můžeme dělit následovně: [17]

- a) na funkcionální souvislosti
- b) na snahu o přizpůsobení se evropským podmínkám
- c) na působení objektivních tlaků – vztahů, vazeb, tendencí (globálních evropských i vnitrostátních)
- d) na výsledek synergie snah o řešení

ad a) Funkcionální souvislosti

Tím, že jsme vstoupili do Evropské unie, se zpracovává řada dokumentů a programů rozvoje lidských zdrojů. Zcela zákonitě se dere na povrch problematika zaměstnanosti a nezaměstnanosti, problematika kvalifikační, kompetenční, kvalita lidí, jejich připravenost. Jako problém vyvstává i otázka existenční, problematika občanské a ekonomické gramotnosti, ale i gramotnosti komunikační, informační. A tak s řešením celé

řady nakupených problémů se formuje otázka dalšího vzdělávání dospělých. Někdy jako hlavní produkt, kdy problém bez dalšího vzdělávání řešit nelze, jindy jako vedlejší produkt, například při řešení zaměstnanosti.

ad b) Přizpůsobování se Evropským podmínkám

Druhým a jistě nemalým vlivem je snaha chovat se v Evropě civilizovaně a tím postupně přistupovat na předkládané podmínky řešené v rámci této snahy samotnými orgány Evropské unie. Tlak, který je vytvářen, je navíc podpořen i materiálně a proto je dostatečně motivující i pro zájem státní sféry. V rámci Evropského sociálního fondu je do oblasti dalšího vzdělávání v ČR počítáno s více než miliardou Kč, což je jistě dobrý důvod k zamyšlení se nad významem tohoto vzdělávání.

Aby se naše vzdělávací instituce byly schopny zúčastnit tohoto procesu, musí získat určitou úroveň. Ta úroveň je dána schopností certifikovat se na úroveň Evropské vzdělávací kvality. Nemalým problémem bude změna v myšlení. To pro mnoho institucí nebude rovněž lehké. Znamená to nejen zvládat základy projektového managementu, schopnost dělat projekty, ale také nenechat se otrávit bruselským byrokratickým přístupem.

ad c) Objektivní tlaky

Třetí vliv, který iniciuje zájem o další studium, vězí v samotné logice existence státu, která je dnes zcela jednoznačně závislá na konkurenční schopnosti, kterou úspěšně nabourávají nejen problémy globální, ale i problémy, které si vytváříme sami.

ad d) Synergie snah o řešení

Vlivem čtvrtým je určitá synergie snah o řešení. Projevuje se mnohaletá snaha všech, kteří byli s problematikou vzdělávání jakkoliv spojeni. Ať již na straně nabídky nebo poptávky. Význam dalšího vzdělávání dospělých při úvahách o zaměstnatelnosti si uvědomují nejen v Bruselu, například Memorandum o celoživotním učení, ale i další dokumenty, především materiál Evropa – prostor pro celoživotní učení. Význam dalšího vzdělávání se projevuje i v současných národních plánech.

V naší republice vznikla celá řada významných dokumentů přijatých vládou a cílených přímo na rozvoj dalšího vzdělávání. Jistě mezi ně patří:

- Národní plán zaměstnanosti (květen 1999).

- Lidské zdroje v České republice 1999. NVF.
- Vize rozvoje České republiky do roku 2015 (prosinec 2000).
- Národní program rozvoje vzdělání v České republice – Bílá kniha (únor 2001).
- Národní akční plán zaměstnanosti pro rok 2002 (2002).
- Dlouhodobý záměr rozvoje vzdělávání v České republice (2002).

Kromě těchto významných materiálů se na systémotvorné činnosti podílí i řada materiálů a dalších akcí, z nichž některé jsou již v realizační fázi:

- Iniciativou PHARE a činností ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV) na Internetu databáze DAT o vzdělávacích nabídkách a možnostech.
- Iniciativou MPSV byl zpřístupněn Integrovaný systém typových pozic s udržovanou soustavou povolání a popisem požadavků na práci.
- Současné jsou zpracovány na Národním ústavu odborného vzdělávání profesní standardy, které by měly přispět ke koncepční činnosti v oblasti hodnocení a uznávání neformálního a následně i formálního získávání kompetencí.

1.2 Stav jazykové přípravy ve společnosti

Zamysleme se nad otázkou, kdy s cizím jazykem začít. S cizím jazykem se děti seznamují již v některých předškolních zařízeních, kde si osvojují formou hry především základní slovní zásobu. Při řešení problému vylučují děti vychovávané v dvojязыčném prostředí, protože se jedná o diametrálně odlišné prostředí. V základních školách se začínalo s výukou cizího jazyka ve čtvrtém ročníku. Dnes mají děti možnost učit se cizí jazyk na školách v nepovinných kurzech již od prvního ročníku. [18]

Z praktických i teoretických zkušeností, které se nashromáždily za poslední roky vyplývá, že pokud jsou děti správně nastartovány k seznamování s cizím jazykem a práce je kvalitní a odborně vedena, není důvod, proč s ní nezačít v mateřské škole. Odborníci se domnívají, že vhodným věkem pro zahájení výuky cizího jazyka je kolem pátého roku.

Při seznamování dětí s cizím jazykem hraje významnou roli stupeň jazykového vývoje dítěte. Ve věku kolem pěti let se mateřský jazyk stává pro dítě základním prostředkem dorozumívání, uspokojování jeho potřeb a vyjadřování jeho přání. Dítě má dostatečnou slovní zásobu v českém jazyce, dokáže téměř správně vyslovovat. Pokud neovládá mateřský jazyk z důvodu malé slovní zásoby nebo logopedických vad, lze doporučit

rodičům, aby s jazykem počkali na pozdější věk dítěte. Při vstupu do základní školy je pro dítě prioritou, aby dobře vyslovovalo a aktivity před vstupem do základní školy zaměřilo k tomuto náročnému úkolu.

I podle názoru některých odborníků je věk kolem pátého roku považován za mimořádně příznivou etapu pro seznamování s cizím jazykem. Důvodem je též typická spontánnost projevu dětí, většinou absence zábran a kontroly. Z hlediska rozvoje jazykových schopností dítěte je tato etapa neopakovatelná. Je pro ni typická mimořádná citlivost na běžné i specifické jazykové podněty. Tato schopnost se s postupujícím věkem nezdokonaluje, ale naopak postupně mizí. Dalšími zvláštnostmi jsou značná pružnost nervové soustavy, imitační schopnosti, úroveň rozvoje paměti, hlavně převaha její mechanické složky a schopnost sluchové diferenciaci.

V odborné literatuře se setkáváme často s názorem, že pokud má dítě hudební nadání, bude mít i jazykové. Druhým často diskutovaným názorem byla pochybnost a strach, zda děti nebudou zesměšňovat, pokud se budou již v předškolním věku učit cizí jazyk, a zda to nebude na úkor vývoje mateřského jazyka. Ale chybování je nezbytnou součástí osvojení jazyka. Děti se dopouštějí těchto chyb v tom případě, že znají slovo pouze v jednom jazyce a potřebují je použít v jazyce druhém. V tomto případě použijí slovo tak, aby co nejvíce zapadalo do mluvnice druhého jazyka i s napodobením výslovnosti. Jedná se o období jevu, ke kterému dochází v situacích, kdy dítě neumí vytvořit nepravidelný tvar slovesa, a proto použije tvar pravidelný. Třebaže je pravidelný tvar de facto nesprávný, dítě se spíše než chyby dopouští improvizace s těmi prostředky, které momentálně zvládá. Toto experimentování s jazykem nelze nazývat směřování, neboť je součástí implicitní strategie poznávání.

Základní vzdělávání je v současnosti jedinou vzdělávací etapou, které se povinně účastní každé dítě v České republice a která vytváří základ pro celoživotní učení u celé populace. Výuka prvního cizího jazyka začíná od třetí třídy základní školy. Na druhém stupni základní školy si žáci mohou zvolit druhý cizí jazyk. Cílem je zajistit návaznost výuky cizích jazyků na středních školách tak, aby absolvent střední školy s maturitou ovládal na různé úrovni dva cizí jazyky, absolvent střední školy bez maturity alespoň jeden jazyk.

Stoupající nároky individuálního, společenského i pracovního života vyžadují, aby stále více mladých lidí získalo vyšší úroveň pravomocí. Cestou k tomu je mimo jiné i zvyšování

podílu mladých lidí z příslušného populačního ročníku, kteří dosáhnou úplného středního všeobecného nebo odborného vzdělání s maturitou v různých formách studia, postupně až na 75 %. Vzhledem k tomu, že je umožněna výuka dvou cizích jazyků na všech stupních škol, znamená to, že každý absolvent úplného středního vzdělání by měl být schopen komunikovat v různé míře pokročilosti ve dvou cizích jazycích, z nichž bude jeden angličtina.

Terciálním sektorem vzdělávání se rozumí všechny typy státem uznávaného vzdělání občanů, navazující na úplné střední všeobecné nebo úplné střední odborné vzdělání ukončené maturitní zkouškou. Dosahuje se zde nejvyšších úrovní vzdělání, jeho stupeň tady značně ovlivňuje kvalitu života celé společnosti.

Rozvoj terciálního vzdělávání odpovídá schválené koncepci z roku 1999, podle níž by se mělo v roce 2005 do některé z forem terciálního vzdělávání přijímat 50 % studentů příslušné věkové skupiny, v roce 2010 pak 53 %. [1]

I v terciálním sektoru probíhá výuka většinou dvou cizích jazyků, která čerpá ze znalostí studentů dosažených na středních školách, které dále rozvíjí především v oblasti odborné terminologie daného studijního oboru.

Podstatnou část terciálního sektoru vzdělávání tvoří vysoké školy. Jsou nejvyšším článkem vzdělávací soustavy a vrcholnými centry vzdělanosti. Jazyková vybavenost studentů zde hraje významnou roli při mezinárodní spolupráci, jejímž základem je mobilita studentů i učitelů a je důležitým krokem k podpoře myšlenky vytvořit otevřený evropský prostor vysokoškolského vzdělávání.

Vysoké školy se rovněž podílejí na celoživotním vzdělávání uskutečňováním programů a kurzů v tomto rámci a očekává se, že tato péče bude poskytována ve stále větší míře.

Zvyšování počtu vzdělaných lidí v populaci patří k prioritám každé země a svědčí o její kultuře, vyspělosti i ekonomickém postavení a lze konstatovat, že zájem obyvatelstva o vzdělávání trvale roste.

1.3 Rozvoj vzdělanosti ve společnosti

Národní program rozvoje vzdělání v České republice, zkráceně nazývaný – Bílá kniha o vzdělávání, byl iniciován usnesením vlády České republiky č. 277 ze dne 7. dubna 1999, která v něm schválila hlavní cíle vzdělávací politiky. Tyto cíle se staly východiskem pro

konceptu vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v České republice, zveřejněné Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy dne 13. května 1999. [1]

Bílá kniha je pojata jako systémový projekt vyjadřující myšlenková východiska, obecné záměry a rozvojové programy, které mají být směrodatné pro vývoj vzdělávací soustavy ve střednědobém horizontu. Časovým horizontem strategického dokumentu je právě rok 2005, v některých jeho částech s potřebným zřetelem k období do roku 2010. Vyjadřuje vládní záměry v oblasti vzdělávání a z nich vyplývající legislativní a organizační opatření a rozvojové programy.

Národní program rozvoje vzdělávání vznikl na základě analýz a hodnocení vývoje českého školství a celé sféry vzdělávání v desetiletí po roce 1989. Vymezuje obecné cíle, principy a záměry, které mají být respektovány a realizovány státními a samosprávnými orgány, jednotlivými školami a pedagogickými pracovníky i všemi ostatními činiteli vzdělávací politiky. Ztotožňuje se se stanoviskem, že vzdělávání musí být prioritou sociálně ekonomického rozvoje České republiky, protože rozhodujícím způsobem ovlivňuje lidský a sociální kapitál společnosti, hodnotovou orientaci lidí a kvalitu jejich každodenního života.

Lidským potenciálem není možné v naší zemi plýtvat. Vytvořit širokou škálu vzdělávacích příležitostí a zajistit spravedlivý přístup ke vzdělávání je tak jedním ze základních předpokladů, aby každému byla dána možnost najít si vlastní vzdělávací cestu a v průběhu života ji podle potřeb rozvíjet, doplňovat a korigovat.

Vzdělávání na středních školách a středních odborných školách se od sebe vzájemně liší, ale pohlíží se na něho jako na celek. Vztahy mezi učiteli a studenty dávají prostor pro jiné formy vzdělávání. Ve středoškolském sektoru se dosahuje vyšších stupňů vzdělání, jeho úroveň tedy ovlivňuje kvalitu života celé společnosti. Má vliv na vzdělávací soustavu základních škol. Hlavním záměrem je vytvořit bohatý školský sektor vzdělávání s dostatečnou kapacitou, v maximální míře prostupný, umožňující změnu a pokračování ve studiu.

Terciálním sektorem vzdělávání se rozumí všechny typy státem uznávaného vzdělávání občanů, navazující na úplné střední všeobecné vzdělání nebo úplné střední vzdělání ukončené maturitní zkouškou. V terciálním sektoru se dosahuje nejvyšších stupňů

vzdělání. Má velký vliv na celou vzdělávací soustavu, neboť učitelé pro všechny stupně škol jsou vzděláváni v tomto sektoru.

V souladu se světovým trendem je zdůrazněn koncept celoživotního učení. V budoucnu by měl každý student terciálního sektoru strávit část studia mimo vlastní školu, pokud možno v zahraničí.

Nárůst počtu mladých lidí vstupujících do terciálního sektoru znamená podstatné rozšíření spektra schopností a znalostí oproti srovnatelné skupině před deseti lety. Zájemci o studium přicházejí z pestřejšího spektra sociálního zázemí, které je různě motivuje ke studiu. Základním úkolem vzdělávací soustavy, zejména terciálního vzdělávání, je připravit absolventy tak, aby se uplatnili na trhu práce a stali se zaměstnanými.

1.4 Evropská spolupráce ve vzdělávání

Česká republika se svou koncepcí zahraniční politiky přihlásila k vizi sjednocené, demokratické, sociálně spravedlivé, prosperující a mírové Evropy bez napětí, Evropy svobodných občanů a spolupracujících regionů. Za jednu z hlavních strategických linií rozvoje vzdělávání v České republice lze považovat i dosažení vyšší kvality a funkčnosti vzdělávání tvorbou nových vzdělávacích a studijních programů, které budou odpovídat požadavkům informační a znalostní společnosti, zaměstnanosti a potřebám aktivní účasti na životě demokratické společnosti v integrované Evropě a zároveň respektovat individuální odlišnosti a životní podmínky účastníků vzdělávání.

Jednotný trh Evropské unie je představován naplňováním čtyř základních ekonomických svobod. Jde o volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu. Problém spojený s volným pohybem osob mezi členskými zeměmi, vzhledem k různým úrovním požadované kvalifikace v jednotlivých členských zemích, byl zpočátku řešen přesným vymezením kvalifikačních požadavků pro výkon jednotlivých profesí. Tento přístup se ukázal jako velmi časově náročný a byl proto v roce 1989 nahrazen zásadou vzájemného uznávání diplomů, ať jde o činnost vykonávanou samostatně nebo jde-li o zaměstnávanou osobu. [17]

I když jsou požadavky jednotného trhu v oblasti volného pohybu osob vcelku jednoznačné, zdálo se značně nepravděpodobné, že členské země, země s odlišnými vysokoškolskými tradicemi, budou schopné se shodnout na způsobu vedoucímu k harmonizaci. Změna

nastala v roce 1993 přijetím Maastrichtské smlouvy a za zlomový okamžik lze hodnotit přijetí Sorbonské a následně Boloňské deklarace o evropském vysokém školství. Sorbonská deklarace hovoří o harmonizaci a Boloňská deklarace podává charakteristiku cílů evropských vysokoškolských vzdělávacích systémů. Obě deklarace, znamenající ve své podstatě pokus o udržení politické kontroly nad vývojem vysokoškolského sektoru, budou působit jako katalyzátor reformy vysokého školství v Evropě.

To se týká i systému vojenských vysokých škol, který jako nedílná součást státního vysokoškolského vzdělávacího systému nemůže stát mimo řešení těchto vysoce aktuálních úkolů. Do jisté míry by tento systém měl zaujmout čelní místo, neboť vysoké vojenské školy připravují studenty, resp. absolventy i na druhou kariéru, tedy na bezproblémové uplatnění se na trhu práce po ukončení aktivní služby v armádě. Tento úkol je aktuální, protože profese příslušníka ozbrojených sil není považována za profesi celoživotní.

Hlavním úkolem v oblasti vzdělávání tedy je, aby v současné době, kdy Česká republika vstoupila do Evropské unie, čeští občané stejně jako ostatní občané unie, byli schopni plně využít svého práva studovat a připravovat se na své budoucí povolání v kterémkoliv z členských států.

Velkým účinným nástrojem, pomocí něhož Evropská unie podporuje spolupráci mezi jednotlivými účastnickými zeměmi včetně zemí kandidátských, jsou vzdělávací programy Evropské unie. Česká republika se v letech 2000 – 2006 účastní tří vzdělávacích programů, a to Socrates II, Leonardo da Vinci II a Mládež. [1]

Jedním z hlavních cílů programu Socrates je zlepšit znalosti evropských jazyků. Zahrnuje několik projektů:

1. Comenius – smyslem projektu je podpora vzdělávání v MŠ, ZŠ, SŠ a další profesní vzdělávání učitelů.
2. Minerva – program otevřeného distančního vzdělání, jehož cílem je zajistit větší zájem o informační a komunikační technologie.
3. Erasmus – týká se vysokoškolského vzdělávání. Tím, že tento projekt umožňuje studentům strávit 3 – 12 měsíců na zahraniční univerzitě, poskytuje vynikající příležitost k rozvoji jazykových znalostí studentů.

Mezi hlavní znaky programu Leonardo da Vinci patří podpora mnohonárodnostním projektům na vypracování jazykového výukového materiálu a metod pro specifická povolání a ekonomické sektory.

Výrazně se také rozvíjí spolupráce s Radou Evropy, jíž je Česká republika členem. Cílem Rady Evropy je pomáhat členským státům přijmout nezbytná opatření pro to, aby každý alespoň do určité míry získal schopnosti komunikovat v několika jazycích, zavádět nové jazykové programy a napomáhat ve výuce jazyků a v přípravě učitelů. Její aktivity jsou v této oblasti koordinovány dvěma komplementárními orgány, a to Divizí moderních jazyků ve Štrasburku a Evropským střediskem pro cizí jazyky ve Štýrském Hradci.

Schopnost mluvit cizím jazykem je pro rozmanitou a prosperující Evropskou unii rozhodující. V mnoha zemích je naprosto běžné, že většina lidí je schopna používat alespoň tři jazyky. Ti pak mají lepší možnosti mezi zeměmi z důvodu vzdělávacích, pracovních či jiných. Jejich dovednosti jsou pro zaměstnavatele přitažlivé.

1.5 Teorie a metody využitelné při jazykové přípravě

Problematika osvojování si cizího jazyka se v praxi řídí různými teoriemi a metodami. I vývoj cizojazyčného učení měl v minulosti svůj průběh.

V poválečné době vycházely cizojazyčné metody z behavioristické teorie jazykového chování. [2] Pro teorii učení se cizím jazykům přinesl Skinner zajímavé poznatky. Zaměřil se na studium různých verbálních podnětů, které třídil podle toho, jaké reakce vyvolávaly a do jaké míry tak ovlivňovaly jazykové chování jedinců. Jazykové chování se chápalo jako vnější reakce na dané podněty, zatímco vnitřní pochody, činnosti a mechanismy, probíhající v mozku jedince se po vyslechnutí stimulu nezkoumaly. I když se nevědělo, co vše se v mozku odehrává, věřilo se, že lze všechny tyto činnosti častým opakováním zmechanizovat. Pro tuto teorii mělo velký význam Skinnerovo zjištění, že výkon lze úspěšně ovlivnit pomocí pochval a odměn a častým opakováním jej upevnit. Cizojazyčné učení se tak pod vlivem této behavioristické teorie chápalo jako soubor návyků, které lze získat mechanickým drilem. Právě z toho byla odvozena audioorální metoda. Ta se soustředila na intenzivní výcvik mluveného jazyka s důrazem na poslech a mluvení. Obou těchto dovedností bylo možno dosáhnout v poměrně krátké době. Gramatická část jazyka se cvičila pomocí mechanizovaných obměn základních větných vzorců, tedy nikoliv

zdlouhavým vysvětlováním gramatických pravidel. Předností této metody bylo zaměření na hovorový jazyk a pozornost se věnovala přirozené výslovnosti. Přednost se dávala mluvení, zatímco nácviku poslechových činností se při použití této metody věnovala malá pozornost. Poslech byl veden jen na úrovni instrukcí s opakováním. Tento postup nepřinesl žádný efekt.

V 70. letech se začíná uplatňovat komunikativní přístup, který věnuje pozornost metodám nácviku porozumění řeči, neboť poslech představuje jednu z hlavních složek řečové komunikace. Gramatický dril se nahrazuje jinými typy cvičení. Tento trend výuky cizích jazyků zaměřených na komunikaci přetrvává dodnes. [2]

Nové poznatky z vědních oborů let devadesátých, zabývajících se studiem jazyka, řeči a komunikace, odhalují stále větší složitost procesu porozumění jazyku a řeči. Kognitivní teorie se v posledních dvaceti letech zaměřuje právě na studium porozumění jazyku a řeči. Porozumění je závislé na řadě faktorů subjektivních i objektivních, jazykových i mimojazykových, mezi nimiž velmi důležitou roli hraje situace, ve které proces porozumění probíhá. Dalším důležitým poznatkem kognitivní teorie je, že dovednosti a znalosti závisí na kontextu – duševním, fyzickém, společenském atd. Pro výuku to znamená využívat takové vyučovací metody, které by umožňovaly nácvik dovedností v prostředcích, ve kterých budou používány, a to takovou formou, která by odpovídala jejich používání v přirozených každodenních situacích.

Kognitivní přístup klade důraz na pozornost studentů, na jejich aktivní roli. Kognitivní teorie zahrnuje i kognitivní metody:

The Cognitive Academic Language Learning Approach – metoda, která vede k nácviku poslechu v cizím jazyce. Říká, že student by měl být předem informován, která poslechová činnost je předmětem nácviku a jaká bude strategie pro zvládnutí daného úkolu.

Cognitive Code Learning – předpokládá znalost systému jazyka. Hodina začíná vysvětlením pravidla, potom následují příklady, které vedou k tomu, aby si studenti pravidlo uvědoměle procvičili. Dále následují rozhovory, hry, hraní rolí apod.

1.6 Shrnutí teoretické části

Cílem koncepce jazykové přípravy v armádě České republiky je reagovat na vývoj, dosažený stav a aktuální potřeby jazykové přípravy vojáků z povolání a občanských

zaměstnanců resortu Ministerstva obrany (dále jen zaměstnanci MO). Navrhnout úpravu jejího systému tak, aby byly splněny požadavky na jazykovou připravenost personálu profesionálních ozbrojených sil ČR a aby k tomu byly efektivněji využívány resortní vzdělávací kapacity i finanční zdroje.

Schopnost zaměstnanců MO komunikovat v cizích jazycích, zejména v angličtině, je základním předpokladem pro dosažení plné kompatibility našich ozbrojených sil s armádami států NATO. Jazyková připravenost vybraných zaměstnanců MO je důležitou podmínkou pro dosažení počátečních i cílových operačních schopností ozbrojených sil ČR v mírovém stavu. Vztah jazykové způsobilosti, odborné kvalifikace a profesionality určuje celkové schopnosti jednotlivců, jednotek i celých ozbrojených sil.

Jazyková příprava je nezbytná pro úspěšné působení v bezpečnostních strukturách NATO, EU, OSN a v mezinárodních misích, zejména pro české vojenské jednotky vyčleněné pro rozmístitelné jednotky NATO vyšší a nižší připravenosti (High Readiness Forces – HRF, Forces of Low Readiness – FLR a In Place Forces – IPF). Prioritou jazykové přípravy proto musí být splnění úkolu výstavby sil EG 0356 Jazyková způsobilost pro rozmístitelné jednotky.

Zvýšení celkové efektivity systému jazykové přípravy je nezbytné také s ohledem na signalizované ukončení hlavních projektů zahraniční pomoci, zejména ze strany USA, Kanady a Velké Británie.

Významným faktorem se musí stát také osobní motivace, iniciativa, a zodpovědnost každého zaměstnance MO, který má na svém systemizovaném místě stanoveny jazykové kvalifikační požadavky.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

2 ANALÝZA JAZYKOVÉ PŘÍPRAVY V AČR

2.1 Cíl analytické části

Cílem analytické části je vypracování současného systému jazykové přípravy v Armádě České republiky a v závěru odhalení oblastí možného zlepšení tohoto systému. V této části diplomové práce nejprve v krátkosti představím Armádu České republiky, poté zhodnotím vývoj systému jazykové přípravy. Další součástí pak bude analýza stávajícího systému jazykové přípravy, možnosti ekonomického zabezpečení a možnosti studia příslušníků resortu obrany v zahraničí.

2.2 Krátká charakteristika Armády ČR

Koncepce výstavby profesionální Armády ČR a mobilizace ozbrojených sil ČR (dále jen Koncepce) v podobě, jak ji schválila vláda ČR 13. listopadu 2002, odpovídala na všechny rozhodující otázky výstavby ozbrojených sil. Odpovídala na to, proč mít armádu, jaké je její místo v bezpečnostním systému, jak má vypadat z hlediska své struktury i schopností, kdy této své podoby dosáhne, kolik to bude stát a co to společnosti přinese. [4]

Vedení resortu MO se v období od dubna 2001 do května 2003 podařilo vytvořit podmínky a prostředí pro přípravu a realizaci Koncepce a přesvědčit zaměstnance a veřejnost o potřebě a proveditelnosti postupné reformy ozbrojených sil v malé, mobilní, moderní a mladé síly budoucnosti.

Přes všechny praktické problémy, které přináší realita každodenního života, se ukazovalo, že systémové základy Koncepce byly vytvořeny správně. Důraz na definici politicko-vojenských ambicí, plánování obrany, hodnocení hrozeb a rizik a jejich promítnutí ve střednědobém plánu činnosti a rozvoje resortu MO na léta 2003 - 2008 a zejména v rozpočtu a plánu na rok 2003 umožnilo spustit standardní řídicí štábní a organizační mechanismy nutné k tomu, aby se nastartovaly změny u vojsk v oblasti jak organizační a personální, tak i v dalších oblastech výstavby sil. Vzrostl rovněž zájem o službu v ozbrojených silách ze strany veřejnosti. Z náboru do ozbrojených sil se stal výběr. Prestiž ozbrojených sil v očích veřejnosti se přes typickou českou rezervovanost v pohledu na užitečnost a smysluplnost armády zvýšila. Naše armáda má důvěru v zahraničí, ať již v rámci NATO, tak i mimo ně a přispívá tak celkově k dobrému jménu ČR.

Přes vše pozitivní, co bylo od zahájení reformy vykonáno, je zřejmé, že nejpodstatnější část práce resort MO pořád ještě čeká. Zatížení „dluhy minulostí“ (jako například zanedbaná infrastruktura, značné zásoby nepotřebného majetku, zastaralá výzbroj) je značné. Je nezbytné překonat přechodný nárůst výdajů, který reforma s sebou nutně nese. Tento přechodný nárůst výdajů pokračuje zejména v důsledku propouštění současných zaměstnanců, zbavování se nadbytečného majetku a materiálu, opouštění posádek a zahajování modernizačních projektů.

Strategie úspěchu reformy byla založena na její rychlosti a na dosahování viditelných cílů v reálném čase.

Problém, který se ale naplno projevil v souvislosti s přípravami reformy veřejných financí, je fakt, že si stát nemůže dovolit vyčleňovat reformou předpokládané prostředky na rozvoj ozbrojených sil. [5]

Vynucený pokles zdrojového rámce již pro rok 2004 podstatným způsobem změnil podmínky pro provedení reformy. Resort MO tak byl v kritickém období zahájení implementace reformy v roce 2003 postaven před úkol rozpracovat Koncepti na pozměněné finanční podmínky a uvést ji s nimi do dlouhodobého souladu. Přitom je velmi důležité zároveň zachovat základní a zásadní principy reformy jako takové.

Důležitým faktorem rozpracování Koncepce je dále nastavení optimálního způsobu komunikace uvnitř a vně resortu MO, jehož cílem je udržení důvěry lidí k proveditelnosti reformy v souladu s jejími principy.

Základní úkoly ozbrojených sil:

- Bránit území ČR s maximálním využitím systému kolektivní obrany.
- Zabezpečit účast v operacích mimo území ČR silami předurčenými pro operace pod vedením NATO, EU a jiných organizací.
- Zabezpečit střežení vzdušného prostoru ČR.
- Zabezpečit přijetí sil NATO v případě vzniku nebezpečného vojenského ohrožení teritoria ČR nebo bezpečnosti Aliance.
- Zabezpečit splnění úkolů při nevojenských ohroženích ČR a úkolů vyplývajících z platných zákonů ČR.

Období 2004 až 2006 je dle uvedených skutečností nejtěžší etapou reformy ozbrojených sil. Je nutné se velmi rychle vyrovnat s nově nastavenými parametry rozpracované reformy oproti původnímu zadání.

Tento proces spočívá především v ještě radikálnější redukci personálu a optimalizaci posádek ve snaze vedoucí ke snížení v oblasti osobních výdajů a výdajů na provoz, údržbu a rozvoj nemovité infrastruktury. Toto opatření je spojeno s přechodným nárůstem osobních výdajů především v oblasti sociálních dávek, který je vyvolán enormním rozsahem redukce počtu osob v resortu MO.

Podle předpokládané transformace personálu sloužilo v armádě k 1.1.2004 celkem 50 470 osob včetně vojáků základní služby. Ke dni 1.1.2005 se počet osob zaměstnaných v resortu snížil na 40 070 osob a k 1.1.2006 se předpokládá další snižování stavu personálu na 38 510 osob. Konečného stavu 35 000 osob by mělo být dosaženo ke dni 1.1.2008. Optimalizací posádek dojde ke snížení nákladů na provoz a požadavků na investice. Pro zajímavost také uvádím i počty posádek. Tak v roce 2003 to bylo 132 posádek a dislokačních míst a v roce 2006 to bude už jen 73 posádek a dislokačních míst. [4]

V neposlední řadě je nutné počítat se zatížením v souvislosti s dokončením dříve započatých projektů modernizace tanku T-72 a letounu L-159.

2.3 Vývoj systému jazykové přípravy v Armádě ČR

Vstupní stav jazykové připravenosti příslušníků resortu obrany při zahájení resortního systému jazykové přípravy odpovídal systému jazykové přípravy, který existoval v civilním a vojenském školství Československa před rokem 1989. Ten byl ovlivněn především někdejší orientací na ruský jazyk. Základní školy, odkud přicházeli žáci na vojenská gymnázia a vojenské střední školy, umožňovaly získávat z cizích jazyků zejména základy ruštiny. Velmi nízké procento dětí se učilo dalšímu světovému jazyku v nepovinném předmětu nebo soukromě v různých jazykových kurzech nebo školách. Absolvováním středních odborných škol, učilišť i vojenských středních škol se poměr znalostí ruštiny k dalším světovým jazykům v podstatě nezměnil. Pouze na středních školách zaměřených na přípravu ke studiu na vysoké škole a na vojenských gymnáziích byla vedle ruštiny zavedena i výuka západního jazyka. Jazykové znalosti absolventů všech typů středních škol však byly většinou na nízké úrovni, s minimálními komunikativními

schopnostmi, což souviselo s užitím převážně gramaticko - překladové metody a především s malým zájmem o studium cizích jazyků.

Na vysokých školách (civilních i vojenských) bylo studium dvou světových jazyků u všech studijních oborů zpravidla povinné, navazovalo ovšem na již uvedenou nízkou úroveň znalostí jazyků ze střední školy. Výuka ruštiny se na vysokých vojenských školách povinně orientovala na odborný jazyk, protože veškeré dokumenty k různé vojenské technice (např.: automobilní, spojovací, letecké) i bojové dokumenty, byly právě v ruském jazyce. V druhém jazyce získali studenti většinu jen jeho základy. Jednalo se o jazyk anglický, německý. Výsledkem pak byla velmi omezená komunikativní schopnost s určitou dovedností čtení a překladu odborných textů z relativně úzké oblasti oboru studia.

Ostatní příslušníci armády získávali vyšší jazykovou dovednost až ve speciálních kurzech organizovaných účelově na pracovištích např.: Školící a výcvikové středisko Ministerstva národní obrany v Komorním Hrádku a jiné. Tyto kurzy byly převážně krátkodobé a určené pro již jazykově připravené posluchače. Šlo zejména o přípravné kurzy ke studiu na vojenských školách v bývalém Sovětském svazu, o intenzivní studium českého jazyka pro zahraniční studenty, např. ze Saudské Arábie. I další typy kurzů byly také velmi populární. Říkalo se jim výjezdové. Jednalo se o dvouleté dálkové kurzy absolvované při vojenské vysoké škole v Brně (čtvrté fakultě zahraničních jazyků). Vyučovány byly především jazyky anglický, německý a francouzský, nahodile pak i portugalský, španělský a arabský. Tyto kurzy byly dvojí úrovně. Úroveň začátečník a pokročilý. Podmínkou bylo úspěšně absolvovat přijímací řízení. Pro lidi, kteří nastupovali do těchto kurzů, to byla obrovská motivace se vzdělávat. S tím totiž souvisela, po úspěšném absolvování, vysoká pravděpodobnost vycestovat do zahraničí a dostat vysoké finanční ohodnocení. Jako příklad uvádím Lýbii a Saudskou Arábii (zde se jezdilo vyučovat létání). Po roce 1989 tyto kurzy pokračovaly, ale jen dočasně, než došlo ke změně systému.

Od roku 1990 nastaly v jazykové přípravě zásadní změny. Ve všech typech škol došlo k potlačení priority ruského jazyka, na mnoha školách se ruština zcela přestala vyučovat. Je však otázka, zda to bylo dobře, neboť v současné době je, především v civilním sektoru, po znalostech ruského jazyka vzrůstající poptávka. Studenti získali možnost svobodné volby. Jazyková příprava získala v systému výuky výrazně vyšší postavení, i když zpočátku jen rozšiřováním počtu hodin. Také účast zahraničních lektorů ve výuce společně

s možnostmi aktivních kontaktů s cizími jazyky v rámci bezproblémových mezinárodních styků vytvořily nové podmínky pro zkvalitňování především komunikativních schopností absolventů škol. Rozšířila se také síť soukromých jazykových škol pro sebevzdělávání, vznikly různé typy pobytů v zahraničí.

V intenzivních jazykových kurzech (v trvání od 3 měsíců až do 1 roku) pořádaných ve Vojenské akademii v Brně, bylo takto vyškoleny v letech 1989 až 1994 celkem 785 studentů (z toho 671 v angličtině, 69 v ruštině, 41 v němčině a 4 ve francouzštině). Dálkové studium cizích jazyků na téže škole absolvovalo za stejné období 387 studentů – z toho 169 angličtinu, 136 němčinu, 52 francouzštinu, 17 španělštinu, a 13 arabštinu. Tyto počty ovšem zahrnují bývalou Československou armádu a není v současné době známo, kolik z takto jazykově připravených osob dosud slouží v AČR.

Také u žáků vojenských středních škol začal převažovat zájem o výuku angličtiny. Zatímco ve školním roce 1992/1993 si anglický jazyk jako maturitní předmět zvolilo pouze 15% žáků, ve školním roce 1993/1994 jich bylo již 24%.

Dosažení adekvátní komunikační způsobilosti se v plné míře týkalo rovněž velitelského sboru a funkcionářů resortu, jehož jazyková způsobilost odpovídala popsanému dřívějšímu systému před rokem 1989.

Od roku 1992 se podle aktuálních požadavků na zabezpečení jazykové přípravy vytvářeli vedle stávajících resortních zařízení posádková střediska jazykové přípravy v Praze, Táboře, Olomouci, Staré Boleslavi, Hradci Králové, Chrudimi a v dalších posádkách, aby studující, kteří nemohou být dlouhodobě uvolněni ze svých funkcí, mohli studium jazyků absolvovat přímo v místě útvaru.

Přesto lze organizaci jazykové přípravy v resortu obrany charakterizovat do roku 1994 jako živelnou, nekoordinovanou. Řada příslušníků měla – vzhledem k nejasné služební perspektivě – nízkou úroveň motivace učit se cizím jazykům a zdokonalovat se ve schopnosti komunikace během služební kariéry. Neexistoval propracovaný systém jazykové přípravy ani dalšího vzdělávání samotných učitelů jazyků. Studium a odborné kurzy v zahraničí byly výsadou převážně pro již jazykově vybavené zájemce. Rozdílná byla i úroveň personálního a materiálně – technického zabezpečení výuky cizích jazyků na jednotlivých školách, ve vzdělávacích a školicích zařízeních resortu.

S cílem dosáhnout kvalitativních změn v procesu získávání jazykové způsobilosti a vytvořit flexibilní systém přípravy v resortu obrany bylo koncem roku 1994 uloženo tehdejšímu odboru vzdělávání ministerstva obrany (MO), aby řešil okamžitě jazykové potřeby resortu a současně zahájil i práce na vytvoření celkové koncepce jazykové přípravy v armádě. [9]

V únoru 1995 byla vypracována a kolegiem ministra obrany schválena Koncepce jazykové přípravy v resortu MO. Ta byla v následujícím roce doplněna resortním prováděcím předpisem Jazyková příprava v resortu MO (Vševojsk-16-14).

V dokumentu byl:

- Konstatován stav jazykové přípravy v Armádě České republiky.
- Navržen nový systém přípravy, který zahrnoval:
 - definování požadavků na jazykovou způsobilost u jednotlivých funkcí
 - navržení optimálního systému přípravy kompatibilního se systémem jazykové přípravy NATO
 - vytvoření systému testování jazykové způsobilosti, zaznamenání výsledků, vytvoření funkční databáze, průběžně aktualizované s možností rychlého a účelného využití
 - stanovení úkolů odpovědných řídicím a výkonným složkám resortu obrany
 - vytvoření systému výběru osob vybraných pro jazykovou přípravu
 - zpracování systému jazykových kurzů pro udržování a zdokonalování úrovně jazykové způsobilosti
 - vytvoření programu dalšího vzdělávání učitelů cizích jazyků, vojenských tlumočnicků a překladatelů.

Cílem koncepce jazykové přípravy bylo tedy přijetí systému a návazných opatření vedoucích k relativně rychlému zvýšení počtu jazykově způsobilých příslušníků resortu AČR na úroveň odpovídající standardu NATO STANAG 6001 při udržení ekonomické přijatelnosti realizovaného projektu. To se promítlo i do několika závazných resortních dokumentů, které se během let obměňovaly a doplňovaly:

- Předpisu Vševojsk-16-14 Jazyková příprava v resortu Ministerstva obrany, který nabyl účinnosti dnem 1.ledna 1997 (dnes již neplatný).
- Opatření k realizaci druhé etapy koncepce jazykové přípravy v resortu MO ČR do 31.12.1999 (č.j.:508/31 ze dne 21.října 1997) schválená ministrem obrany.
- Plán opatření pro etapu jazykové přípravy v resortu MO po vstupu do NATO s horizontem plnění do 31.12.2003 (č.j.:5171/21-2000-7542).
- Standardizační akt implementace normy NATO STANAG 6001 v resortu MO uskutečněný dne 15.11.1999.
- Rozkaz ministra obrany č. 41/1999 „Zásady tvorby systemizovaných míst určených pro vojáky z povolání“, který vystřídal níže uvedený.
- Rozkaz ministra obrany č. 35/2002 „Zásady tvorby systemizovaných míst určených pro vojáky z povolání“.
- Rozkaz ministra obrany č. 40/1999 „Zvláštnosti průběhu služby vojáků z povolání a jejich výběru ke studiu“, který vystřídal níže uvedený.
- Rozkaz ministra obrany č. 34/2002 „Zvláštnosti průběhu služby vojáků z povolání a jejich výběru ke studiu“.
- Usnesení vlády ČR 1088/2002 o Systému stanovování jazykových kvalifikačních požadavků u vybraného okruhu míst ve správních úřadech a prokazování jazykové kvalifikace.
- Rozkaz ministra obrany č. 15/2004 „Jazyková přípravy v resortu MO“, do kterého byly zapracovány platné většiny výše uvedených norem. Nahradil Vševojsk-16-14.
- Rozkaz ministra obrany č. 52/2002 „Jazyková příprava vojáků z povolání“ – dnes již neplatný.

Tato koncepce jazykové přípravy nastartovaná v roce 1995, zavedla systém, který měl umožnit příslušníkům resortu obrany dosáhnout takového stavu jazykové způsobilosti, jenž naplňuje zásady kariérního řádu. V současné době se připravuje novela této koncepce jazykové přípravy pro období 2006 - 2011.

2.4 Analýza stávajícího systému jazykové přípravy v Armádě ČR

Jazyková příprava v resortu obrany se důsledně řídí mezinárodní jazykovou normou Organizace Severoatlantické smlouvy NATO STANAG 6001. STANAG je standardizační dohoda NATO (NATO Standardization Agreement) dále jen STANAG 6001. Je to záznam dohody mezi členskými státy, které chtějí přijmout za vlastní stejnou nebo podobnou vojenskou techniku, munici, zásoby, operační, logistické a administrativní postupy. Obsahuje nejčastěji krátkou, přesnou a jednoznačnou formulaci věcného ujednání předmětu dohody. Zejména pokud upravuje, doplňuje nebo inovuje dřívější dohodu STANAG - jde o krátký text s jasnými instrukcemi pro další postup s jeho realizací. [7]

Resort obrany požádal o přistoupení k této standardizační dohodě dne 15.11.1999. Základní dokument, kterým byla tato jazyková norma zavedena do jazykové přípravy, byl předpis Vševojsk-16-14 „Jazyková příprava v resortu Ministerstva obrany“. Tento nabyl účinnosti dnem 1.1.1997. Kodifikoval mj. i pravidla pro výuku cizích jazyků a přezkoušení jazykové způsobilosti ve všech čtyřech jazykových dovednostech. A to jazykových dovednostech mluvených, psaných, poslechových a čtených. Z každé přezkušované jazykové dovednosti stanoví komise dle zjištěné výkonnosti známku v rozsahu stupňů 1 až 5. Známkou 0 se označuje zjištění žádné významné dovednosti u přezkušovaných osob.

Jazyková způsobilost se zaznamenává do profilu skládajícího se ze 4 číslic, které označují specifickou způsobilost v tomto pořadí: [22]

- Poslech s porozuměním.
- Ústní projev.
- Čtení s porozuměním.
- Písemný projev.

Před číslem skládajícím se ze čtyř číslic je skupina kódovaných písmen SLP, která znamená, že znázorněný profil je standardizovaný (S), jazykový (L-Language), profil (P).

Předpis Vševojsk-16-14 je dnes již neplatný a byl nahrazen RMO č.15/2004 „Jazyková příprava resortu Ministerstva obrany“.

2.4.1 Rozdělení stupňů jazykového profilu podle STANAG 6001

Základní rozdělení stupňů jazykového profilu podle STANAG 6001: [22]

- 0. stupeň – bez znalostí
- 1. stupeň - základní
- 2. stupeň - uspokojivý
- 3. stupeň - dobrý
- 4. stupeň – velmi dobrý
- 5. stupeň – výborný

Podrobnější charakteristika jednotlivých stupňů je uvedena v příloze P I.

2.4.2 Hlavní formy jazykové přípravy v resortu MO

Jazyková příprava se uskutečňuje v rámci výuky ve vojenských školách a v kurzech v resortních vzdělávacích zařízeních, u vojenských útvarů a také v mimoresortních jazykových kurzech v České republice a v zahraničí.

Nad rámec středoškolských učebních osnov a vysokoškolských studijních programů stanovuje RMO č. 15/2004 také nezbytnost připravit žáky středních škol k vykonání jazykové zkoušky podle STANAG 6001 pro úroveň jazykové způsobilosti 1.

Pro úroveň jazykové způsobilosti 2 z prvního zvoleného jazyka v bakalářském a magisterském studijním programu.

Pro úroveň jazykové způsobilosti 1 z druhého zvoleného jazyka v magisterském studijním programu.

Jazykové kurzy jsou hlavní formou dalšího vzdělávání zaměstnanců MO. Jejich cílem je zabezpečit dosažení jazykové způsobilosti podle stanoveného kvalifikačního požadavku na systemizovaném místě.

Jazyková příprava v kurzech se organizuje ve formě:

- a) denního studia v resortních a mimoresortních jazykových vzdělávacích zařízeních
- b) studia při zaměstnání (kombinované kurzy)
- c) studia ve vojenských útvarech

Hlavními resortními vzdělávacími zařízeními, v nichž jsou organizovány jazykové kurzy:

[21]

- Ústav jazykové přípravy Vyškov.
- Univerzita obrany Brno.
- Vojenská lékařská akademie J. E. Purkyně Hradec Králové.
- Střední technická škola MO Moravská Třebová.

- Školící a výcvikové středisko MO Komorní Hrádek.
- Jazykové středisko DLI-ELC provozované s podporou vlády USA v Praze.
- Jazyková střediska dislokovaná u vojenských útvarů a zařízení.

2.4.3 Tvorba testů pro přezkoušení

Úlohou institucí zodpovědných za koordinování jazykové výuky, tvorbu testů a přezkoušení jsou pověřeni:

- Pro SLP 1111 - Střední technická škola MO v Moravské Třebové a jazyková pracoviště vysokých a středních vojenských škol, útvarů a zařízení pro jazykovou přípravu v resortu obrany za jednotlivé vyučované a přezkušované jazyky.
- Pro SLP 2222, 3333 a vyšší - ÚJP ve Vyškově, vybraní jazykoví specialisté jazykových kateder vysokých vojenských škol a Školícího a vzdělávacího střediska MO v Komorním Hrádku a jazykoví specialisté - rodilí mluvčí za jednotlivé jazyky vyučované a přezkušované v rámci jazykové výuky.
- Pro terminologické kurzy vybraná pracoviště resortu a to Vojenská lékařská akademie v Hradci Králové pro terminologii zdravotnickou, za spoluúčasti středisek jazykové přípravy z projektu pomoci vlády USA na příslušných základnách a u roty chemické ochrany v Liberci.

Mimořádná pozornost je věnována na koordinování standardizovaných testů pro jednotlivé stupně normy. Toto se děje na mezinárodní úrovni v rámci Bureau for International Language Co-ordination (BILC). Celý proces tvorby testů představuje složitý proces a přikládá se mu velký význam. Proto se provádí pretestování všech používaných testů na vzorku studentů vojenských škol před jejich aplikací v jazykových kurzech. U vyšších stupňů, stupeň 3 a výše, se tvorba a standardizování testů zásadně provádí za spolupráce erudovaných rodilých mluvčích z příslušné země, kteří mají zpravidla dlouholetou učitelskou praxi s výukou i testováním. Norma je pro státy společná, ale formy přezkušování mají národní charakter. Kromě zkoušek podle normy STANAG 6001 je při vysílání ke studiu a do kurzů v zahraničí uplatňován i požadavek přijímacích států.

Testy mohou být pro přezkoušení použity pouze dvěstěkrát, protože používáním testů nad tuto normu dochází k jejich zapamatování. Jak jsem již uvedla, tvorba testů je náročný proces a najdou se i takoví jedinci, kteří přijdou na jazykovou zkoušku několikrát po sobě,

protože není nikde stanoven limit. Počet zkoušek je tedy neomezený. A právě tito lidé způsobují to, že testy jsou rychleji opotřebovány a musí se brzy tvořit nové.

2.4.4 Výběr vhodných uchazečů

Výběr osob navrhovaných ke studiu je založen na stanovené úrovni jazykových potřeb u každého systematizovaného místa. Do intenzivních a kombinovaných typů jazykových kurzů k dosažení jazykové způsobilosti SLP 222 a 333 jsou vybíráni pouze příslušníci resortu obrany s již dosaženým nižším stupněm znalostí daného jazyka podle normy STANAG 6001, pokud není určeno jinak. Zdokonalovací kurzy byly dříve přednostně určeny pro ty, kterým končila platnost dokladu o získané jazykové způsobilosti nebo pro ty účastníky kurzů, kteří neuspěli u závěrečné zkoušky. Dnem 1.7.2004 pozbylo platnost nařízení, které stanovovalo nutnost obnovy jazykové způsobilosti po 5 letech. Nyní platí jazyková dovednost neomezeně.

Jazykovou přípravu bylo rozhodnuto uskutečňovat s cílem zabezpečit kvalifikační požadavky sítě služebních kariér. Všemi odpovědnými funkcionáři jednotlivých organizačních celků MO a celé podřízenosti GŠ AČR byly zpracovány a do konce listopadu 1997 postoupeny návrhy na přiřazení nezbytné minimální jazykové způsobilosti dle jednotlivých stupňů normy STANAG 6001 pro výkon konkrétních funkcí. V roce 1999 byly tyto návrhy uvedeny v soulad se „Zásadami tvorby systemizovaných míst určených pro vojáky z povolání“, jež nabyly účinnosti v podobě již zmíněného RMO č. 35/2002. Rozkaz rozpracovává ustanovení zákona č. 221/1999, o vojácích z povolání, k zabezpečení jednotného přístupu k tvorbě tabulek počtů, s cílem zajistit obsahovou a systémovou shodnost v jednotlivých úrovních velení. Podle tohoto rozkazu se z cizích jazyků upřednostňuje anglický jazyk. Ostatní jazyky se vyžadují pouze pro specifická a konkrétní místa. Konkrétní stupeň jazykových znalostí pro podřízené útvary a zařízení stanovuje nadřízený velitelský stupeň počínaje stupněm brigády a jí naroveň postavenými útvary a zařízeními podle konkrétních jazykových požadavků kladených na místa. Současně je zde uvedeno žádoucí schéma, ke kterému se přihlíží při plánování úrovně jazykových znalostí podle normy STANAG 6001 pro okruhy míst v resortu obrany. [24]

V poslední době se ale ukazuje, že při tvorbě tzv. tabulek mírových počtů jednotlivých součástí resortu obrany v roce 1999 byly jazykové požadavky na jednotlivá systematizovaná místa nadhodnoceny. Dochází proto průběžně k jejich snižování. U

některých míst nejsou jazykové požadavky vůbec definovány, pokud se v praxi ukázalo, že zde nejsou a ani nebudou znalosti cizích jazyků uplatňovány.

Kvantitativní požadavky na jazykovou přípravu během jednoho roku můžeme specifikovat hrubým odhadem pro ustálený stav v resortu následovně:

- a) příprava na 3. resp. na 4. stupeň dle normy STANAG 6001 pro potřeby výkonu funkcí vojenských přidělců, pracovníků v diplomatické službě a některých dalších funkcí souvisejících s činností v orgánech a strukturách NATO, u vyčleněných jednotek, ve zpravodajské službě a na nejvyšších stupních velení – odhadovaný počet 150 až 200 osob za rok.
- b) příprava na různé stupně znalostí angličtiny pro jednotky určené pro mírové operace, součinnost s jinými ozbrojenými silami a tzv. klíčový personál – odhadovaný počet 600 osob za rok.
- c) opakovací a zdokonalovací kurzy pro příslušníky, kteří nemohou být dlouhodobě uvolněni za svých služebních povinností, aby navštěvovali intenzivní kurzy ve stanovených intervalech – odhadovaný počet 250 osob/ročně pro každý stupeň
- d) základní a pokračující jazyková příprava na vojenských školách a ve školících zařízeních resortu MO – odhadovaný počet 800 důstojníků, 1 000 praporčíků, 3 000 poddůstojníků za rok.
- e) Základní jazyková příprava samostudiem pro 1. stupeň – ostatní příslušníci v rámci programů bojové přípravy.

Rovněž je nutné zabezpečit jazykovou způsobilost osob, na něž se vztahuje Usnesení vlády č. 410 ze dne 26. dubna 2000, kterým se stanoví systém standardizovaných jazykových zkoušek a systém prokazování jazykové kvalifikace pro náměstky ministrů, vrchní ředitele, ředitele odborů a vybraný okruh zaměstnanců ministerstev a ostatních ústředních orgánů státní správy. Dle tohoto usnesení je termín splnění povinnosti složit standardizovanou jazykovou zkoušku nebo prokázat jazykovou kvalifikaci s platností od 1. ledna 2004. V resortu obrany se toto usnesení týká odhadem zhruba 100 zaměstnanců.

V minulých letech byla realizace jazykových kurzů poněkud roztržštěná. Rozkazy ve věcech personálních o vyslání ke studiu si vydávala jednotlivá velitelství a v řadě případů byly neúspěšné osoby opakovaně vysílány do kurzů téhož typu, čímž nebyly v některých případech finanční prostředky vynakládány efektivně. Nyní je snaha vysílat ke studiu do jazykových kurzů uchazeče na základě směrných čísel, která stanovuje náčelník SP GŠ podle požadavků velitelů útvarů, náčelníků a ředitelů. Při posuzování žádostí se přihlíží

k dosažení úrovně jazykových znalostí žadatele, k absolvovaným kurzům a k požadavkům stanoveným pro systematizované místa.

S ročním předstihem uplatněné požadavky hlavních funkcionářů resortu obrany na jazykovou přípravu příslušníků jsou zpracovány do Věstníku MO na příslušný kalendářní rok. Z historických údajů vyplynulo, že četnost těchto kurzů byla a je v jednotlivých letech následující:

Tab. 1. Počet jazykových kurzů konaných v roce 1996

Vyučovaný jazyk	Angličtina	Němčina	Španělština	Ruština	Čeština	Polština	Francouzština
Počet kurzů	3	2	1	1	0	0	0

Tab. 2. Počet jazykových kurzů konaných v roce 1997

Vyučovaný jazyk	Angličtina	Němčina	Španělština	Ruština	Čeština	Polština	Francouzština
Počet kurzů	7	3	1	1	0	0	2

Tab. 3. Počet jazykových kurzů konaných v roce 1998

Vyučovaný jazyk	Angličtina	Němčina	Španělština	Ruština	Čeština	Polština	Francouzština
Počet kurzů	106	10	1	2	0	0	3

Tab. 4. Počet jazykových kurzů konaných v roce 1999

Vyučovaný jazyk	Angličtina	Němčina	Španělština	Ruština	Čeština	Polština	Francouzština
Počet kurzů	259	11	1	2	2	1	5

Tab. 5. Počet jazykových kurzů konaných v roce 2000

Vyučovaný jazyk	Angličtina	Němčina	Španělština	Ruština	Čeština	Polština	Francouzština
Počet kurzů	199	8	1	2	2	1	5

Tab. 6. Počet jazykových kurzů konaných v roce 2001

Vyučovaný jazyk	Angličtina	Němčina	Španělština	Ruština	Čeština	Italština	Francouzština
Počet kurzů	105	12	1	2	2	1	6

Tab. 7. Počet jazykových kurzů konaných v roce 2002

Vyučovaný jazyk	Angličtina	Němčina	Španělština	Ruština	Čeština	Italština	Francouzština
Počet kurzů	76	13	3	3	1	0	9

Tab. 8. Počet jazykových kurzů konaných v roce 2003

Vyučovaný jazyk	Angličtina	Němčina	Španělština	Ruština	Čeština	Italština	Francouzština
Počet kurzů	63	9	3	2	1	0	9

Tab. 9. Počet jazykových kurzů konaných v roce 2004

Vyučovaný jazyk	Angličtina	Němčina	Španělština	Ruština	Čeština	Italština	Francouzština
Počet kurzů	62	4	2	2	1	0	6

Tab. 10. Počet jazykových kurzů konaných v roce 2005

Vyučovaný jazyk	Angličtina	Němčina	Španělština	Ruština	Čeština	Italština	Francouzština
Počet kurzů	64	4	2	2	1	0	6

Do roku 1999 byl obecně uplatňován systém, kdy pro úplného začátečníka dosažení stupně 3 jazykové způsobilosti podle normy STANAG 6001 předpokládalo 1 kurz s délkou studia 3 měsíce, tj. 300 výukových hodin s cílem dosažení 1. stupně a složení příslušné zkoušky, 1 kurz s délkou studia 3 měsíce, tj. 300 výukových hodin s cílem dosažení 2. stupně a složení příslušné zkoušky a 1 kurz s délkou studia 6 měsíců, tj. 600 výukových hodin s cílem dosažení 3. stupně a složení příslušné zkoušky.

Jelikož přetrvávaly neuspokojivé výsledky přezkoušení příslušníků studujících především na nižších stupních jazykových kurzů, bylo rozhodnou v průběhu roku 1999 o prodloužení délky studia v těchto kurzech na 1. a 2. stupeň na 4 měsíce, což představuje 400 výukových hodin. V případě, že vybrané osoby přes toto zásadní opatření nedosáhnou požadované výslednosti, lze studium prodloužit o dalších 100 hodin v naplánovaných zdokonalovacích kurzech zpravidla konaných v měsících květnu a červnu, v nichž lze dostudovat dle potřeby jednotlivé jazykové dovednosti. Tímto opatřením se resort obrany srovnává se strukturou jazykových kurzů armád některých evropských států NATO (např. Bundeswehr, SRN).

V příloze II. uvádím přehled odzkoušených osob a procento úspěšnosti za roky 2002 – 2004 a v příloze III. uvádím vývoj jazykových znalostí v letech 1997 – 2004.

2.5 Ekonomické (materiální) zabezpečení jazykové přípravy v Armádě ČR

Ekonomické zabezpečení jazykové přípravy probíhá vždy s jednoročním předstihem, na základě předložených požadavků odpovědných funkcionářů složek MO a GŠ AČR na jazykovou přípravu osob v následujícím kalendářním roce. Stávalo se téměř pravidlem, že do naplánovaného harmonogramu kurzů v daném roce bylo často nezbytné během roku doplňovat nově uložené kurzy, např. od roku 1999 klíčový personál apod. Finanční náklady na kurzy narůstaly rok od roku. Prudký nárůst požadavků na jazykovou přípravu z jazyka anglického v roce 1999 způsobil nezbytnost nákupu chybějících výukových kapacit v civilním sektoru. Například cena kurzovního za jeden jazykový kurz angličtiny k dosažení způsobilosti SLP 1111 nebo SLP 2222, tj. 400 hodin výuky, představovala zhruba 350 Kč za hodinu výuky pro 12 lidí, což činilo 140 000 Kč včetně předaných výukových materiálů.

Finanční prostředky, věnované na kurzy angličtiny v resortu obrany v letech 1999 - 2001, představovaly ročně částku cca 20 mil. Kč. Vývoj finanční náročnosti tehdy vykazoval neustále stoupající tendenci.

Tab. 11. Finanční prostředky na výuku anglického jazyka

Roky	Finanční náklady
1994	150 901 Kč

1995	400 150 Kč
1996	766 579 Kč
1997	3 733 101 Kč
1999	24 387 375 Kč
2000	19 881 940 Kč
2001	18 000 000 Kč
2002	9 781 000 Kč
2003	7 495 000 Kč
2004	4 823 000 Kč
2005	6 000 000 Kč

Z výše uvedených nákladů na jazykovou přípravu vidíme, že rok 2002 je zlomový a náklady na výuku klesají. K tomu přispívá fakt, že velká část příslušníků resortu obrany absolvovala kurz v dřívějších letech.

V dnešní době jsou průměrné náklady na účastníka jazykové přípravy k dosažení úrovně SLP 1111 a 2222 podle normy STANAG 6001 – 8051 Kč. K vyčíslení výše nákladů na dosažení úrovně SLP 3333 podle normy je možné předpokládat nejméně o 1/3 vyšší než u nižších stupňů a jejich navýšení při zvýšeném podílu rodilých mluvčích. Předpokládané náklady na dosažení tohoto stupně jazykové způsobilosti oscilují kolem 25 000 Kč.

Finanční prostředky pro jazykový kurz v zahraničí nelze tak přesně vyčíslit jako v tuzemsku. Závisí to na spoustě faktorů. Z mnoha uvádím stát, ve kterém se studuje, délka pobytu, skutečnost, zda cestuje dotyčný s celou rodinou či sám.

2.6 Možnost studia příslušníků resortu obrany v zahraničí

2.6.1 Možnost studia vojáků z povolání

Systém domácích jazykových kurzů je doplněn studiem ve školách a v kurzech v zahraničí, kam je každoročně vysíláno několik desítek vybraných osob. Intenzita získávání a zdokonalování jazykových schopností v jazykově cizím prostředí je totiž mnohonásobně vyšší než doma, kde se většina lidí spoléhá, že je to někdo naučí. Většina absolventů zahraničních škol a kurzů působí po skončení studia na klíčových funkcích resortu obrany, a to především na generálním štábu AČR.

Databáze Sekce personalistiky MO obsahuje ucelený seznam všech absolventů zahraničního studia již od roku 1989. V tomto roce začalo pouze 14 vojáků z povolání dlouhodobě studovat na zahraničních školách (Sovětský svaz). Od té doby počet absolventů zahraničního studia v jednotlivých letech neustále narůstá. Výjimkou byl pouze rok 1990, neboť v něm bylo ke vzdělávacím aktivitám vysláno pouze 7 vojáků z povolání, z toho 6 do škol a kurzů odborných a 1 do jazykového kurzu. Jsou to zejména státy NATO, které každoročně nabízejí až několik desítek míst na svých vojenských školách pro dlouhodobé studium nebo krátkodobé kurzy vojákům z povolání i občanským zaměstnancům. [8]

Počet jazykových kurzů v zahraničí od roku 1995 zůstává téměř na stejné úrovni. Naopak vzrůstá počet vzdělávacích aktivit ve školách a kurzech NATO, které začaly probíhat až od roku 1992, z čehož jednoznačně v popředí jsou kurzy odborné.

K nejrozsáhlejším zahraničním vzdělávacím aktivitám patří především ty, které jsou vedeny v anglickém jazyce, dále pak v jazyce německém a francouzském. Země, ve kterých nejčastěji probíhají jazykové kurzy jsou především Kanada, Spojené státy americké, Velká Británie, Německo a Nizozemí. Země, kde probíhají odborné kurzy jsou: Polsko, Spojené státy americké, Velká Británie, Švédsko.

Interním normativním aktem, který řeší výběr a vysílání vojáků z povolání ke studiu ve školách a kurzech v zahraničí je RMO č. 34/2002 Zvláštnosti průběhu služby vojáků z povolání a jejich výběru ke studiu (přípravě).

Proces výběru a vysílání ke studiu do zahraničí doznal od roku 1990 značných změn. Po počáteční euforii, kdy byly přijímány prakticky veškeré nabídky a studovali ti, kteří znali příslušný jazyk, bylo přistoupeno postupně k výběru osob ke studiu na základě potřeby. Ke studiu v zahraničí se dnes vybírají vojáci na základě podkladů, které připravuje SP GŠ. Do výběru se navrhuje ti, kteří splňují například: kvalifikační předpoklady stanovené pro zastávané systematizované místo, mají předpoklady pro úspěšné absolvování studia v zahraničí a mají požadované jazykové znalosti, jsou zdravotně způsobilí ke studiu v zahraničí a mají osvědčení pro požadovaný stupeň utajení.

SP GŠ v průběhu roku upřesňuje u jednotlivých studijních aktivit termín výběru včetně přezkoušení z jazykových znalostí.

Podle délky, personálního a finančního zabezpečení vysílaných vojáků se rozlišuje studium v zahraničí: [23]

- Po dobu 7 dnů až 28 dnů.
- Po dobu 29 dnů až 90 dnů.
- Po dobu 91 dnů až 12 měsíců.
- Po dobu delší než 12 měsíců.

Trvá-li studium déle než devět měsíců, může ředitel ŘPP vojákovi na jeho žádost povolit, aby ho rodinní příslušníci následovali do země studia.

SP GŠ plánuje a uplatňuje požadavky na finanční prostředky na vzdělávání v zahraničí z rozpočtu MO prostřednictvím příslušného služebního orgánu. Přidělení finanční prostředky potřebné k realizaci ročního plánu vzdělávání v zahraničí zabezpečuje na příslušný rok příslušný vojenský orgán, který v součinnosti se SP GŠ plánuje, sleduje a vyhodnocuje čerpání těchto prostředků.

2.6.2 Možnost studia učitelů, tlumočnicků a překladatelů

Velmi významnou je i oblast dalšího vzdělávání učitelů jazyků, tlumočnicků a překladatelů. Byl zpracován systém, z něhož vyplývají možnosti vyslání ke studiu jazyka v kurzech nebo stážích v intervalu jednou za tři roky v zemích, jejichž jazyk profesně využívají. Především učitelé stálého stavu resortních škol, školicích a výcvikových zařízení jsou v pravidelných, přibližně tříletých intervalech, vysíláni ke studiu v jazykových kurzech a ke stáži pro učitele a instruktory jazyků do zemí, jejichž jazyk vyučují. Odborné stáže a kurzy jsou zabezpečovány SP GŠ každoročně zhruba v tomto rozsahu:

Pro lektory angličtiny:

- V USA 9 míst v Defense Language Institute Lackland AFB, Texas v kurzech: základních pro jazykové odborníky (BALIC), pro zkušené (AELIC), pro rozvoj profesionálních dovedností vedoucích jazykových odborníků (ALPS), řízení výuky angličtiny pro vedoucí jazykové odborníky (MELT).
- Ve Velké Británii 3 místa ve Vojenské jazykové škole v Beaconfieldu ve zdokonalovacím kurzu.
- V Kanadě 2 až 4 místa v Garrison St.-Jean, Quebec ve specializovaném kurzu pro jazykové odborníky.

Pro lektory němčiny:

- V SRN 6 míst v Jazykovém institutu Bundeswehru v Hurler v odborných seminářích pro jazykové specialisty a 1 až 2 místa formou zdokonalovacích terminologických stáží u útvarů.

Pro lektory francouzštiny:

- Ve Francii do 3 míst ve Vševojskovém školicím jazykovém středisku (CIF) v Rochefortu v jazykovém kurzu pro vojenské učitele.

Pro učitele ruštiny:

- V Rusku 1 místo v Jazykovém institutu v Moskvě pro jazykové odborníky.

Vojenští tlumočníci a překladatelé v tomto směru pocítují jistou absenci, protože zahraniční partneři zdokonalovací kurzy pro tuto kategorii neorganizují a je zde pouze omezená možnost výběru dalšího studia formou speciálních kurzů tlumočení pořádaných Ústavem translatologie filosofické fakulty Univerzity Karlovy, kurzů simultánního tlumočení v Goethe Institutu apod.

2.7 Odhalení oblastí možného zlepšení stávajícího systému jazykové přípravy v AČR

Jak již bylo uvedeno, cílem jazykové přípravy v resortu obrany je jazyková připravenost těch vojáků z povolání a občanských zaměstnanců, kteří potřebné jazykové znalosti potřebují ke své práci a jsou součástí kvalifikačních požadavků zastávaného systemizovaného místa. Problémy, které se v souvislosti s jazykovou přípravou vyskytují, bych specifikovala do několika oblastí:

- A. Přehodnocení požadovaných úrovní jazykové způsobilosti pro systemizovaná místa s jazykovým kvalifikačním požadavkem.
- B. Personální obsazování systemizovaného místa na základě skutečné jazykové kvalifikace.
- C. Omezená vzdělávací kapacita výukových středisek pro jazykovou přípravu.
- D. Problém počtu kvalifikovaného managementu jazykové přípravy ve Vyškově.
- E. Žadatelé nerespektují své původní požadavky pro vysílání zaměstnanců ke studiu.
- F. Problém kompatibility státní jazykové zkoušky a jazykové zkoušky podle norem STANAG 6001.

G. Délka platnosti jazykového osvědčení.

H. Možnost změny délky vyučovací hodiny v jazykových kurzech.

2.8 Shrnutí analytické části

Vývoj systému jazykové přípravy v minulosti a v současnosti, doma i v zahraničí vychází z analýzy dosavadních zkušeností, skutečných potřeb a reálných možností resortu. Odráží tak hlavní trendy vývoje jazyků v armádě. Cílem Koncepce jazykové přípravy v resortu MO bylo, je a bude v průběhu dalších let postupně sjednotit systém zahraničního a domácího vzdělávání do jednoho celku, který bude optimální formou zabezpečovat potřeby armády v souladu s jejími úkoly, ekonomickými možnostmi a podmínkami aktuálního mezinárodněpolitického vývoje ve světě.

V této části diplomové práce jsem provedla analýzu jazykové přípravy v Armádě České republiky. Byla zde ve stručnosti popsána charakteristika Armády ČR, dále pak jazyková způsobilost před rokem 1989 a po něm až do současnosti.

Neméně důležité jsou také informace o ekonomickém zabezpečení jazykové přípravy a o možnostech studia příslušníků resortu v tuzemsku a v zahraničí.

Z uvedených analýz logicky vyplývají určité oblasti, které jsou předmětem sporů a častých úvah. Všechny tyto zmiňované problémy jsou natolik ožehavé, že by bylo chybou nezabývat se jejich dalším vývojem a řešením.

3 PROJEKTOVÁ ČÁST

3.1 Zdůvodnění potřeby projektu

V resortu MO je jazyková příprava velmi důležitou součástí řízení lidských zdrojů. Podcenění jejího významu vytváří problémy v personálním řízení z hlediska vzniku nevyváženosti mezi kvalifikačními předpoklady a jazykovými požadavky nezbytnými pro výkon určených systematizovaných míst. Způsobilost komunikovat v cizích jazycích je důležitým atributem, který podmiňuje uplatňování všech ostatních schopností, zvláště v mezinárodním prostředí. Vztah jazykové způsobilosti, odborné kvalifikace a profesionality určuje celkové schopnosti jednotlivců, jednotek i celých ozbrojených sil. Personální útvary pro to musí aktivně řídit provádění jazykové přípravy a sledovat při tom stanovené cíle a priority.

Jazyková příprava zaměstnanců MO v průběhu jejich služební a pracovní činnosti je nákladnou záležitostí. S cílem racionalizovat náklady na její provádění je nezbytné stanovit jazykovou způsobilost jako jedno z výběrových kritérií také přijímání nových uchazečů o službu profesionálního vojáka i zaměstnanců MO, důsledně zajistit její udržování a zvyšování v průběhu studia na všech typech vojenských škol.

Významným faktorem se musí stát také osobní motivace, iniciativa a zodpovědnost každého zaměstnance MO, který má na svém systemizovaném místě stanoveny jazykové kvalifikační požadavky.

3.2 Cíl projektu

Cílem navrhovaného projektu je odhalení oblastí možného zlepšení jazykové přípravy v současnosti. Taktéž nastínění směrů, které jsou žádoucí pro jejich řešení a navrhnutí opatření vhodných pro vyřešení dané situace. Celý projekt jsem rozdělila do následujících oblastí:

- A. Přehodnocení požadovaných úrovní jazykové způsobilosti pro systemizovaná místa s jazykovým kvalifikačním požadavkem.
- B. Personální obsazování systemizovaného místa na základě skutečné jazykové kvalifikace.

- C. Omezená vzdělávací kapacita výukových středisek pro jazykovou přípravu.
- D. Problém počtu kvalifikovaného managementu jazykové přípravy ve Vyškově.
- E. Žadatelé nerespektují své původní požadavky pro vysílání zaměstnanců ke studiu.
- F. Problém kompatibility státní jazykové zkoušky a jazykové zkoušky podle norem STANAG 6001.
- G. Délka platnosti jazykového osvědčení.
- H. Možnosti změny délky vyučovací hodiny v jazykových kurzech.

3.3 Navrhovaný obsah projektu

3.3.1 Oblast přehodnocení požadovaných úrovní jazykové způsobilosti pro systemizovaná místa s jazykovým kvalifikovaným požadavkem

Současný stav:

Struktura jazykových kvalifikačních požadavků na systemizovaných místech neodpovídá potřebám plně profesionálních ozbrojených sil a je nezbytné ji přehodnotit.

Dosavadní způsob stanovování jazykových kvalifikačních požadavků je upraven v RMO č. 35/2002 Zásady tvorby systemizovaných míst určených pro vojáky z povolání. Odpovědnost za určení úrovně jazykové způsobilosti je decentralizována a přenesena na velitelský stupeň brigády a na jemu naroveň postaveným vedoucím zaměstnancům ostatních resortních útvarů a zařízení. [24]

Takto nastavené podmínky vedou na jedné straně k určení velkého počtu systemizovaných míst s jazykovými požadavky (téměř 10 000 míst) a na druhé straně reálný stav jazykové připravenosti zaměstnanců MO a obtížnost dosažení vyšších stupňů jazykové způsobilosti v praxi způsobila nízkou náročnost při jejich stanovování. Vzniklé rozložení jazykových požadavků na systemizovaných místech je systémově nesprávné.

Cílový stav:

Jazykové požadavky pro jednotlivá systemizovaná místa odpovídají skutečným nárokům na výkon práce v této pozici.

Navrhovaná opatření:

Stávající praxi určování jazykových kvalifikačních požadavků navrhuji změnit. Podle mě je nezbytné dosáhnout plného přehodnocení jazykových znalostí pro jednotlivá systemizovaná místa. Při úvahách o přehodnocení je nutno mít na zřeteli dosavadní praxi a do tabulek počtů nadále stanovovat jazykovou způsobilost minimálně od úrovně STANAG SLP 2, protože způsobilost na úrovni SLP 1 je nedostatečná pro plnění služebních a pracovních povinností, které skutečně jazykovou znalost vyžadují.

Obsah dosavadních ustanovení RMO č. 35/2002 je nezbytné novelizovat a to v článku 36 tohoto rozkazu. Získané a zpracované podklady pro změnu Rozkazu ministra obrany se zpracují v písemné podobě a zašlou na Sekci logistiky do Prahy k dalšímu posouzení.

Přínosy:

- Zkvalitnění personálu po stránce jazykové přípravy.
- Ztotožnění se se záměry kariérního řádu. [20]

3.3.2 Personální obsazování systemizovaných míst na základě skutečné jazykové kvalifikace

Současný stav:

Všichni víme, že výuka cizích jazyků probíhá naplno již minimálně 10 let. V dnešní době ještě není zcela naplněn jazykový kvalifikační požadavek na konkrétní systemizovaná místa. Na jedné straně se ještě dnes setkáváme s případy, že se na místo, které zaměstnanec vykonává delší dobu naplňuje, jazykové vzdělání až nyní. Na druhé straně se obsazují systemizovaná místa jedinci, kteří jazykové vzdělání prozatím nemají a dosazení takových lidí na příslušnou funkci v praxi znamená, že jedinec nebude moci funkci naplno vykonávat, protože si musí jazykové vzdělání nejprve doplnit. A to znamená, že minimálně čtyři měsíce jej bude muset někdo ve funkci zastupovat.

Myslím si ale, že v této situaci je správné, aby se systemizovaná místa obsazovala zaměstnanci, kteří jazykové vzdělání splňují.

Cílový stav:

Pracovní místo je obsazováno pouze zaměstnanci, kteří jazykovou přípravou plně odpovídají kvalifikačním předpokladům pro výkon daného pracovního místa.

Navrhovaná opatření:

Proto navrhuji, aby se dodržoval RMO č. 35/2002 čl. 2, 9 a na uvolněná anebo nově vzniklá systemizovaná místa s jazykovým kvalifikačním požadavkem, se přednostně zařazoval zaměstnanec ministerstva obrany, který ho již splňuje. [24]

Přínosy:

- Zkvalitnění personální práce na jednotlivých velitelských stupních.
- Není nutná vzájemná zastupitelnost.

3.3.3 Omezená vzdělávací kapacita výukových středisek pro jazykovou přípravu

Současný stav:

K průběžnému plnění jazykových kurzů dochází podle podaných žádostí. Absolventi, kteří zůstávají po kurzu pracovat na svém původním místě v posádce nic nelimituje. Ale jsou vojáci, kteří jsou předurčení do misí, do struktur NATO, do mezinárodních organizací a ti jsou právě limitováni časem.

Cílový stav:

Do kurzů jsou přednostně vybíráni a vysíláni zaměstnanci MO, kteří mají na svém místě stanoven jazykový kvalifikační požadavek a jsou příslušníky prioritních skupin personálu.

Navrhovaná opatření:

S ohledem na omezenou vzdělávací kapacitu pro jazykovou přípravu bych jednoznačně preferovala následující skupiny zaměstnanců MO, ve stanoveném pořadí důležitosti:

1. Zaměstnanci MO vysílání do struktur NATO a jiných mezinárodních organizací.
2. Zaměstnanci MO jednotek vyčleněných pro NATO HRF, FLR, IPF.
3. Žáci a studenti vojenských škol.
4. Důstojníci a praporčíci s jazykovou způsobilostí stanovenou podle nového kariérního řádu.

5. Zaměstnanci MO správních úřadů MO (usnesení vlády 1088/2002).

Přínosy:

- Maximální využití vzdělávacích kapacit pro prioritní skupiny.
- Snížení finančních nákladů v resortu. Tzn. že finanční náležitosti budou využity pro zaměstnance, u kterých je jazyková znalost upřednostněna a kteří ji aktivně využijí před těmi, kteří sice jazykový kurz absolvují, ale znalosti nevyužívají.

3.3.4 Management jazykové přípravy ve Vyškově

Současný stav:

Přemístění Ústavu jazykové přípravy z Brna do Vyškova a jeho organizačního začlenění do struktury Ředitelství pro výcvik a doktríny se ve svých důsledcích negativně promítají do redukce plánovaného rozsahu činnosti ÚJP. Vznikla situace, kdy ze strany AČR je dlouhodobě uplatňována společenská objednávka na jazykovou přípravu různých kategorií personálu, ale k tomuto účelu určená hlavní vzdělávací jazyková instituce ji není schopna uspokojit s ohledem na nedostatečný počet kvalifikovaných učitelů.

Ústav jazykové přípravy ve Vyškově zahájil svou činnost dnem 1. září 2003. Je nástupnickou organizací ÚJP v Brně. Jeho personální složení bylo značně obměněno. Mnoho bývalých zaměstnanců ÚJP zůstalo na katedře jazyků Univerzity obrany nebo odešlo mimo resort MO. Plánovaný počet 80 tabulkových míst ÚJP je postupně redukován, v průběhu roku 2005 má být snížen na 71 pracovníků.

Postavení ÚJP jako hlavního vzdělávacího a metodického pracoviště v resortu MO klade vysoké požadavky na kvalifikaci jeho zaměstnanců. Redislokace ÚJP do Vyškova zapříčinila problémy v organizaci a plnění úkolů jazykové přípravy.

Odchod 10 kvalifikovaných učitelů a metodiků vedl k nenávratné ztrátě nejen velkého objemu finančních prostředků investovaných do jejich postgraduální přípravy v zahraničí, ale i ke ztrátě schopnosti ÚJP zabezpečovat jazykovou přípravu v požadovaném rozsahu. V současné době je ÚJP schopen realizovat pouze 3 intenzivní kurzy anglického jazyka k dosažení SLP 3 ročně oproti plánovaným 7 kurzům.

Vzdělávací kapacita se může ještě snížit, protože několik dalších pedagogů uvažuje o ukončení pracovního poměru s ohledem na náročnost a finanční náklady způsobené dojížděním. Získat nové dobře připravené učitele nebo tzv. “rodilé mluvčí“ je v posádce Vyškov téměř nemožné (bylo ověřeno v rámci konkurzů). Zdroje kvalifikovaných filologů jsou v ČR omezeny a jsou většinou koncentrovány v největších městech (Praha, Brno).

Resortní vzdělávací potřeby jsou proto řešeny nákupem kurzů, např. u Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, které jsou realizovány v prostorách Univerzity obrany v Brně, protože kontraktování lektorů odmítají dojíždět do Vyškova. Bylo tak nutné vytvořit dislokované pracoviště ÚJP v Brně. Výuka pro úroveň SLP 3 by měla být zabezpečována výhradně dobře připravenými resortními specialisty, a proto nákup této služby u mimoresortní vzdělávací instituce je diskutabilní z hlediska účelnosti a efektivity vynakládaných prostředků.

Nedostatek rodilých mluvčích a kvalifikovaných učitelů, schopných vyučovat pro SLP 3, se odráží nejen ve výuce, ale i v agendě přezkušování, protože ÚJP není schopen vyvíjet dostatečný počet nových testů, které jsou pro chod celého systému jazykové přípravy nezbytné.

Z hlediska možnosti doplnění personálu na ÚJP kvalifikovanými filology, kteří budou schopni zabezpečovat výuku zaměstnanců MO na úroveň SLP 3 podle STANAG 6001, je vhodnější dislokaci Brno, kde je reálnější šance specialisty získat.

Problém nedostatečného počtu kvalifikovaných filologů se netýká pouze výuky angličtiny, ale i jiných jazyků, zejména aktuálně vyžadovaných, jakým je arabština, o jejíž znalost se v ozbrojených silách projevuje v posledních letech narůstající zájem.

Ze srovnání platových náležitostí a jiných pracovních podmínek učitelů jazyků na Univerzitě obrany a ÚJP vyplývá finanční zvýhodnění zaměstnanců UO v Brně, i když význam činnosti filologů ÚJP je srovnatelný s prací učitelů vysokoškolských kateder jazyků.

Velmi komplikovaná je nutná odborná komunikace s organizačními útvary MO a Ředitelstvím personální podpory, které nejsou přímými nadřízenými ÚJP a služební postup přes Ředitelství výcviku a doktrín je zcela nepružný.

Cílový stav:

Redislokace ÚJP zpět do Brna a přehodnocení jeho začlenění do organizační struktury AČR.

Navrhovaná opatření:

K řešení problémů činnosti ÚJP navrhuji tato opatření:

1. Redislokovat ÚJP zpět do Brna a organizačně ho začlenit do působnosti rektora Univerzity obrany.
2. Vybírat k doplnění ÚJP pouze lektory, kteří budou schopni zajišťovat výuku a přezkušování SLP 3.
3. Zabezpečit, aby ÚJP řídil a metodicky usměrňoval jazyková centra u vojenských útvarů a leteckých základen.
4. Zaměstnance ÚJP zařadit do platových tříd jako vysokoškolské učitele Univerzity obrany.

Přínosy:

- Znovuzískání kvalitního personálu.
- Snížení finančních nákladů za intenzivní jazykové kurzy v civilním sektoru.
- Návratnost investic do vzdělání postgraduálních lektorů.
- Zahájení plánovaného počtu jazykových kurzů v plné výši.

3.3.5 Žadatelé nerespektují své původní požadavky pro vysílání zaměstnanců ke studiu

Současný stav:

Častým jevem je i skutečnost, že žadatelé nerespektují své původní požadavky a do kurzů nevysílají vyžádané počty osob. Projevuje se neochota vysílat k dlouhodobým intenzivním kurzům, zdůvodňovaná pracovním vytížením. Naproti tomu je neustálý tlak otevírat kurzy například v Praze, z nichž jsou pracovníci odvoláni ze služebních důvodů a po šesti

hodinách výuky jsou nuceni docházet na pracoviště místo potřebného samostudia a přípravy na další výuku.

Při absolvování jakéhokoliv jazykového kurzu nelze udělit zaměstnanci MO řádnou dovolenou, preventivní rehabilitaci apod. Omlouvají se pouze vážné rodinné důvody na dobu nezbytně nutnou a nemoc.

Protože je výuka jazyků velmi náročná a intenzivní, sebemenší zameškání docházky se projevuje jak ve znalostech jedince, tak na organizaci výuky. Ta je přesně časově naplánovaná a lektor si nemůže dovolit kvůli jedinci zanedbávat zbytek studijní skupiny.

Cílový stav:

Odesílání stanoveného počtu uchazečů do jazykových kurzů.

Navrhovaná opatření:

Ideálním řešením k dosažení cílového stavu bude, když hlavní roli budou sehrávat velitelé útvarů a nadřízení na všech stupních. Pro velitele útvaru vyplývá v první řadě povinnost postarat se o to, aby dotyčný zaměstnanec kurz absolvoval. Vzhledem k tomu, že se žádost do kurzu zasílá minimálně půl roku dopředu, se může stát, že v inkriminované době je nutné plnit důležité služební úkoly a přímý nadřízený odmítne proto vyslat svého podřízeného do kurzu. Musí se tedy cestou velitele útvaru přijmout taková opatření, která by zajistila vzájemnou zastupitelnost při plnění služebních úkolů.

Přínosy:

- Kvalitně vyškolený personál.

3.3.6 Problém kompatibility jazykové zkoušky podle norem STANAG 6001

Současný stav:

Specifickou oblastí je přezkušování jazykových znalostí podle normy NATO STANAG 6001. Tato jazyková norma je sice uznávána v armádách členských států NATO, ale u nás rovněž pouze v resortu obrany. Jediným civilním českým dokladem o úrovni jazykových schopností jsou státní jazykové zkoušky, které se konají na státních jazykových školách v celé republice.

Právě pro lidi v civilní sektoru je naprosto běžné, že vlastní nejrozumnější osvědčení o úrovni jazykových znalostí, ale pokud někdo z nich nastupuje do pracovního či služebního

poměru v resortu obrany, musí opět prokázat své jazykové znalosti složením jazykové zkoušky podle normy STANAG 6001, pokud to jeho systemizované místo vyžaduje.

Cílový stav:

Zamyšlení se nad skutečnou situací v resortu obrany a ztotožnění se se státními jazykovými zkouškami.

Navrhovaná opatření:

Pro řešení tohoto problému bych navrhovala, aby v situaci, kdy zaměstnanec absolvoval civilní státní zkoušku (prvního anebo druhého stupně) a uchází se o místo v armádě, mu byl automaticky přiznán stupeň znalosti SLP 1111. Pro případ, že má předepsanou vyšší jazykovou znalost, doporučuji absolvování měsíčního zdokonalovacího kurzu, jehož náplní bude studium odborné vojenské terminologie. V případě, že má i odborné jazykové znalosti, může se přihlásit k vykonání jazykové zkoušky SLP 2222 nebo SLP 3333 dle normy STANAG 6001.

Přínosy:

- Odstranění byrokracie týkající se vyslání zaměstnance do jazykového kurzu.

3.3.7 Délka platnosti jazykového osvědčení

Současný stav:

Resort obrany nabízí možnost bezplatně se naučit nebo dále zdokonalovat své jazykové znalosti. Mnozí si ale neuvědomují, že je k tomu potřebné ještě přidat osobní píli a snahu. Stačí se podívat do civilní sféry, kde podobná výhoda není takovou samozřejmostí. Společenská situace a situace na trhu práce motivuje každého pracovníka k nutnosti získávat a dále rozvíjet jazykové znalosti, což dnes s sebou, mimo jiné, nese i vysoké osobní finanční náklady spojené se studiem v civilních jazykových školách.

Zaměstnanci resortu nejsou většinou po úspěšném absolvování jazykového kurzu nijak motivováni, aby své znalosti udržovali, ba dokonce zdokonalovali. Dnem 1.7.2004 totiž skončila platnost nařízení o časovém omezení pro jednotlivé jazykové dovednosti, která byla do té doby 5 let. Jsme jedinou členskou zemí NATO, kde je platnost neomezená. Některé jiné země mají dokonce platnost jazykové zkoušky jen 3 roky. V naší armádě není

ani stanovena výše postihu za to, že jazykové zkoušky dotyčný nevykoná. Záleží to jen na veliteli útvaru, jaké k tomu zaujme stanovisko.

Cílový stav:

Motivování a inspirování absolventů jazykových kurzů v jejich přístupu ke vzdělání.

Řešení je podle mého názoru určité finanční ohodnocení. Obdobně jako je tomu u výročního přezkoušení z tělesné přípravy, které se koná vždy dvakrát ročně. Jedinec musí prokázat v předem stanovených disciplínách svou fyzickou kondici. Neúčast anebo neúspěšné zvládnutí limitu je ze strany velitele útvaru finančně postižitelné. Samozřejmě bych zpět přijala časově omezenou platnost jazykové zkoušky zpět na 5 let.

Navrhovaná opatření:

Stávající situaci doporučuji řešit změnou v legislativě a to RMO č. 15/2004 čl. 26, kde se uvádí, že platnost osvědčení není časově omezena. Změnu by měl iniciovat ÚJP ve Vyškově, který je schopen na základě zkušeností z let minulých a současných podat ucelený obrázek o stavu jazykové přípravy v Armádě České republiky. [22]

Přínosy:

- Finanční ohodnocení bude motivací každého absolventa, který své jazykové znalosti průběžně udržuje, popřípadě zlepšuje.

3.3.8 Možnosti změny délky vyučovací hodiny v jazykových kurzech

Současný stav:

Žáci studují v jazykovém kurzu v pevně stanovených časových intervalech, které jsou devadesát minut. Tato délka vyučovací hodiny způsobuje u žáků nepozornost a ztrátu koncentrace.

Cílový stav:

Zkrácení délky vyučovací hodiny na padesát minut, ale počet vyučovacích hodin (8 hodin denně) zachovat. Tím, že dojde ke zkrácení vyučovacích hodin se ale celková délka kurzu neprodlouží, neboť kurz probíhá v pravidelné pracovní době od 07.00 – 15.30 hod.

Navrhovaná opatření:

Doporučuji každé organizaci pořádající jazykové kurzy zvážení této možnosti zkrácení délky vyučovacích hodin. Rozhodovací pravomoc bych ponechala na jednotlivých velitelích, ředitelích jazykových institutů.

Přínosy:

- Zlepšení koncentrace žáka na výuku.

3.4 Postup při realizaci projektu

Při realizaci projektu doporučuji v první řadě oslovit tým odborných pracovníků Ústavu jazykové přípravy ve Vyškově v čele s jeho ředitelem. Jak již bylo uvedeno dříve, ÚJP funguje jako hlavní vzdělávací a metodické pracoviště v resortu MO. Ve spolupráci s nimi navrhuji konzultovat veškeré problematické oblasti týkající se jazykové přípravy v resortu. Vzhledem k postavení jazykového institutu lze prostřednictvím jejich spolupráce uplatňovat a oficiálně zasílat návrhy a připomínky na zlepšení situace. Návrhy a připomínky jsou iniciovány především ze strany vyučujících, kteří praktickou výuku provádějí. Dále pak si do svého realizačního týmu zvolím jako poradce zástupce z Ředitelství personální podpory v Praze. Protože zde se řeší nejen otázky spojené se vznikem systemizovaného místa, jeho katalogovým zařazením, ale také problém financování a počtu jazykových kurzů. Určitě nevynechám ani Sekci personalistiky Ministerstva obrany, jako nejvyššího personálního orgánu a Legislativní a právní odbor Ministerstva obrany (LPO MO), který z právního hlediska schvaluje návrhy a připomínky.

V případě řešení problémů souvisejících s jazykovou přípravou, které vyžadují konkrétní změny článků v Rozkaze ministra obrany, bude postup následující. Písemně se zpracuje konkrétní problém a návrh na jeho změnu. Toto bude provedeno prostřednictvím ředitele Ústavu jazykové přípravy ve Vyškově. Celá situace se postoupí služebním postupem na Sekci personalistiky Ministerstva obrany v Praze. Na vyřízení každého návrhu má instituce 30 dní. Jestliže nedojde ke kladnému vyřízení, projedná Sekce personalistiky rozpor s připomínkujícím funkcionářem. O výsledku jednání se pořídí zápis, který se přiloží k návrhu. Nedojde-li k celkovému vyřešení sporu, Sekce personalistiky v informační zprávě uvede zásadní připomínky, kterým nebylo vyhověno, a důvody, pro které jim nebylo vyhověno.

V případě, že bude návrh kladně přijat, se služebním postupem předloží k posouzení Legislativnímu a právnímu odboru Ministerstva obrany. Ten pak provede redakční úpravu, která zahrnuje terminologickou, jazykovou a formální úpravu.

Návrhy a změny, které přímo nesouvisí se změnou článků v RMO, se předávají k řešení v písemné podobě na Ředitelství personální podpory v Praze. I tato instituce má na vyřízení lhůtu 30 dní. [26]

3.5 Možná rizika spojená s realizací projektu

- Omezený rozpočet na jazykovou přípravu.

Abychom předešli případným finančním problémům, musíme dodržet stanovené zásady pro plánování finančních prostředků na jazykovou přípravu. A ty spočívají v tom, že personální oddělení každého útvaru musí zaslat do 30. dubna příslušného kalendářního roku požadavkové listy na počet nově vyškolených uchazečů. Požadavky se zasílají na Ředitelství personální podpory do Prahy. Zde se podklady zpracují, vyčíslí se finanční náklady a stanoví se počet jazykových kurzů pro následující kalendářní rok. Celkový přehled jazykových kurzů pak vychází ve Věstníku Ministerstva obrany. Vždy je počítáno s rezervou financí pro nečekané události. Poslední takovou aktuální neplánovanou situací je vyškolení pilotů a odborného personálu pro stíhací letouny JAS-39 Gripen.

- Omezený státní rozpočet ministerstva obrany.

I tady se můžeme setkat s možným problémem finančních nákladů na jazykovou přípravu. Ale vzhledem k tomu, že jazykové vzdělávání patří v armádě mezi priority, se zatím dodržují všechna naplánovaná finanční opatření.

- Nepružný služební postup při řešení faktických připomínek k samotné výuce i k organizační struktuře.

Nejsem si jista, zda-li nepružnost postupu můžeme nějakým způsobem ovlivnit. Vždy však musíme respektovat zákonné lhůty pro vyřizování jednotlivých záležitostí.

- Personální obsazení (nedostatek jazykově vzdělaných lektorů, nedostatek rodilých mluvčích).

Záležitost nedostatku vhodného odborného personálu můžeme řešit pomocí oznámení v novinách, časopisech a kontaktů s Úřadem práce. Důležité je při tom splnění podmínek

pro přijetí. Základním předpokladem je tedy úspěšné absolvování pedagogické fakulty nebo filosofické fakulty se zaměřením na jazyky, vstupní pohovor a rozhovor s rodilým mluvčím.

Dostatek rodilých mluvčích je věcí samostatných výukových středisek, která mají určitý počet systemizovaných míst pro vyučující lektory. Ředitel nebo velitel výukového střediska si samostatně rozhoduje v jakém poměru tyto místa obsadí. Většinou si nechává jedno až dvě pracovní místa pro rodilé mluvčí. Kontaktování a smlouvání pracovního poměru je také věcí výukového střediska. Hledání a obsazování vhodného uchazeče pro pracovní místo se hlavně odvíjí od zařazení do příslušné platové třídy, která je rozdílná v různých výukových střediscích. Například na Univerzitě obrany v Brně nabízejí rodilým mluvčím platovou třídu 13 a 14, v Komorním Hrádku je platová třída 11, ve Vyškově je platová třída 12. Vzhledem k rozdílnosti těchto platových tříd, strádají výuková střediska, která jsou soustředěna v méně atraktivních městech jako je Komorní Hrádek, Moravská Třebová, Vyškov. Jedinou cestou, jak mohou ředitelé popř. velitelé motivovat a získat rodilé mluvčí do svých lokalit je, že písemně požádají Ředitelství personální podpory o přehodnocení požadavků systemizovaného místa. Svoji žádost řádně odůvodní.

- Legislativa (neprosazení navrhovaných opatření k RMO č. 35/2002 a 15/2004).

Při snaze prosadit vhodná legislativní opatření, musíme uskutečnit prvotní sběr údajů a dat o konkrétním problému. Po té provedeme jejich analýzu a zformulujeme písemnou podobu, kterou podle závažnosti, zasíláme služebním postupem na Ředitelství personální podpory anebo Sekci Ministerstva obrany. Na Ředitelství personální podpory se budeme obracet s otázkami finančními, otázkami tvorby systemizovaných míst apod. Na Sekci personalistiky MO budeme směřovat koncepční problémy týkající se změn v rozkazech ministra obrany, nařízeních náčelníka Generálního štábu, rozkazech prezidenta republiky, normativních výnosech Ministerstva obrany a vojenských předpisech.

3.6 Shrnutí projektové části

Cílem projektové části bylo odhalení oblastí možného zlepšení jazykové přípravy v současnosti, možností jejich řešení a uvedení navrhovaných opatření. Celý projekt jsem rozdělila do jednotlivých oblastí:

- A. Přehodnocení požadovaných úrovní jazykové způsobilosti pro systemizovaná místa

s jazykovým kvalifikačním požadavkem.

- B. Personální obsazování systemizovaného místa na základě skutečné jazykové kvalifikace.
- C. Omezená vzdělávací kapacita výukových středisek pro jazykovou přípravu.
- D. Problém počtu kvalifikovaného managementu jazykové přípravy ve Vyškově.
- E. Žadatelé nerespektují své původní požadavky pro vysílání zaměstnanců ke studiu.
- F. Problém kompatibility státní jazykové zkoušky a jazykové zkoušky podle norem STANAG 6001.
- G. Délka platnosti jazykového osvědčení.
- H. Možnosti změny délky vyučovací hodiny v jazykových kurzech.

Všechny výše uvedené problematické oblasti, které jsem se snažila rozebrat z různých pohledů, mají velký vliv na průběžnou jazykovou přípravu příslušníků resortu obrany. Z hlediska navrhovaných opatření jsem uvedla především tato konkrétní:

- Plné přehodnocení jazykových znalostí pro jednotlivá systemizovaná místa.
- V jazykové výuce upřednostňování prioritních skupin zaměstnanců.
- Redislokace Ústavu jazykové přípravy zpět do Brna.
- Výběr kvalifikovaných lektorů.
- Změnu organizačního začlenění ÚJP ve Vyškově.
- Uznávání státních jazykových zkoušek jako stupeň SLP 1111 podle norem STANAG 6001.
- Rozhodující vliv velitelů útvarů a nadřízených na všech stupních při odesílání uchazečů do jazykových kurzů.
- Změny v RMO č. 35/2002 a 15/2004.
- Zkrácení délky vyučovacích hodin.

Přínos celého projektu vidím zejména v níže uvedených faktech.

- Zkvalitnění personálu po stránce jazykové přípravy.
- Ztotožnění se se záměry kariérního řádu. [20]
- Finanční ohodnocení bude motivací každého absolventa, který své jazykové znalosti průběžně udržuje, popřípadě zlepšuje.
- Odstranění byrokracie týkající se vysílání zaměstnance do jazykového kurzu.
- Kvalitně vyškolený personál.
- Návratnost investic do vzdělání postgraduálních lektorů.
- Zahájení plánovaného počtu jazykových kurzů v plné výši.
- Maximální využití vzdělávacích kapacit pro prioritní skupiny.
- Zkvalitnění personální práce na jednotlivých velitelských stupních.

Hlavní rizika, která by mohla nepříznivě ovlivnit realizaci celého projektu.

- Legislativa (neprosazení navrhovaných opatření k RMO č. 35/2002 a 15/2004).
- Omezený rozpočet pro jazykovou přípravu.
- Omezený státní rozpočet ministerstva obrany.
- Nepružný služební postup při řešení faktických připomínek k samotné výuce i k organizační struktuře.
- Personální obsazení (nedostatek jazykově vzdělaných lektorů, nedostatek rodilých mluvčích).

ZÁVĚR

Jazyková příprava v resortu obrany zůstává i nadále prioritním úkolem z hlediska potřeb dalšího vzdělávání příslušníků resortu i členství v NATO, ale i v souvislosti s úkoly vyplývajícími z nedávného vstupu do Evropské unie.

Cílem diplomové práce bylo proto provést analýzu současného stavu jazykové přípravy v AČR, odhalit oblasti možného zlepšení a navrhnout opatření, která by vedla ke zkvalitnění a k zefektivnění výuky.

Z provedené analýzy vyplynuly tyto silné stránky jazykové přípravy v AČR: Úroveň jazykových znalostí v armádě má stoupající tendenci a především u mladé populace se znalost cizích jazyků stala skoro samozřejmostí. Znalost dvou i více cizích jazyků považují mladí lidé za nutnost. Preferován je v armádě především jazyk anglický. Velkou výhodou je i to, že je zde možné bezplatné studium jazyků. Ti nejlepší se také mohou ucházet u studiu jazyka v zahraničí.

Jako slabé stránky jazykové přípravy bych označila následující: Problémem motivace se dále vzdělávat a udržovat si své znalosti na určité úrovni je bezesporu neomezená platnost jazykového osvědčení. Chybí dostatek kvalifikovaného personálu pro výuku. Je nutné přehodnotit otázku požadovaných úrovní jazykové způsobilosti pro systemizovaná místa s jazykovým kvalifikačním požadavkem a otázku personálního obsazování systemizovaného místa na základě skutečné jazykové kvalifikace atd.

A protože ke všem problémům existují východiska, uvádím souhrn takových opatření, která AČR doporučuji, protože si myslím, že se stanou klíčem k jejich řešení.

- Plně přehodnotit jazykové požadavky pro jednotlivá systemizovaná místa.
- V jazykové výuce upřednostňovat prioritní skupiny zaměstnanců.
- Redislokovat Ústav jazykové přípravy zpět do Brna.
- Vybírat kvalifikované lektory.
- Změnit organizační začlenění ÚJP ve Vyškově.
- Uznávat státní jazykové zkoušky jako stupeň SLP 1111 podle norem STANAG 6001.
- Zaměřit se na rozhodnutí velitelů útvarů a nadřízených na všech stupních.
- Změnit RMO č. 35/2002 a 15/2004.
- Zkrátit délku vyučovacích hodin.

Věřím, že přijetím alespoň části opatření, může dojít k posunu a k zefektivnění celého systému jazykové přípravy. Vzhledem k tomu, že Armáda České republiky je státní organizací, jsem si vědoma toho, že prosazování navrhovaných opatření bude stát hodně sil a času. Ale uvažujeme-li o profesionální armádě v reálné podobě, musíme mít na zřeteli, že jazyková způsobilost je jeden z hlavních profilů. Být vojenským profesionálem je složitá

a náročná cesta s průběžnými atestacemi k ověřování všestranných schopností. Je to soupeření nejen s okolím, ale především se sebou samým.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografické publikace

- [1] *Bílá kniha Evropské komise. Nový podnět pro evropskou mládež.* Praha, MŠMT, 2002.
- [2] KOLLMANNOVÁ, Ludmila. *Jak porozumět cizí řeči.* Praha: LEDA, 2003. s. 49-53, ISBN 80-7335-015-7.
- [3] MOJŽÍŠEK, Ladislav. *Vyučovací metody.* SPN Praha 1977. s. 7-10.

Seriálové publikace

- [4] *A report č. 36/2003 Koncepce výstavby profesionální Armády České republiky a mobilizace ozbrojených sil České republiky přepracovaná na změněný zdrojový rámec.* Praha MO ČR – AVIS, prosinec 2003. ISSN 1211-801X.
- [5] *A report č. 5/2004 Ráznými kroky ke změnám.* Praha MO ČR – AVIS, březen 2004. s. 14-15. ISSN 1211-801X.
- [6] *A report č. 1/2005 Zájem je obrovský.* Praha: MO ČR – AVIS, leden 2005.
- [7] ČECH, Milan. *Domluvme se v angličtině.* Výběr statí pro profesní přípravu a vzdělávání příslušníků AČR, Praha: MO ČR – AVIS, leden 1998. 62 s. ISSN 1200-8183.
- [8] DOLÍNEK, Jan, ŠVANDA, Petr. *Vzdělávání příslušníků AČR v zahraničí ve spolupráci se státy NATO.* Výběr statí pro profesní přípravu a vzdělávání příslušníků AČR, Praha: MO ČR - AVIS, únor 1998. 82-83 s. ISSN 1200-8183.
- [9] DOLÍNEK, Jan, ŽIKMUNDOVÁ, Kateřina. *Jazyková přípravy v resortu ministerstva obrany.* Výběr statí pro profesní přípravu a vzdělávání příslušníků AČR, Praha: MO ČR – AVIS, listopad 1997. 47-48 s. ISSN 1200-8183.
- [10] ČECHOVÁ, Ivana. *Zkušenosti s používáním vojenské terminologie v procesu výuky.* Vojenské rozhledy, Praha: MO ČR – AVIS, 3/2003. 105 s. ISSN 1210-3292.
- [11] CHALOUPSKÝ, Ladislav, JANDOVÁ, Marie. *Poznámky k výběru studijní literatury při výuce anglického jazyka v resortu MO.* Vojenské rozhledy, Praha: MO ČR – AVIS, 1/2000. 98 s. ISSN 1210-3292.

- [12] NOVÝ, Jindřich. *Kdo je to vlastně vojenský profesionál?* Vojenské rozhledy, Praha: MO ČR – AVIS, 3/2001. 103 s. ISSN 1210-3292.
- [13] PATOČKA, Oldřich. *Jazyková příprava – co zůstává a co se mění.* Vojenský profesionál, Praha: MO ČR – AVIS, 10-11-123/2000. 100 s. ISSN 1309-6610.
- [14] PATOČKA, Oldřich. *Jazyková připravenost – velký úkol AČR.* Vojenský profesionál, Praha: MO ČR - AVIS, 9/1996. 48 s. ISSN 1309-6610.
- [15] STAŇKOVÁ, Eva. Zkušenosti s používáním vojenské terminologie ve výukovém procesu. Vojenské rozhledy, Praha: MO ČR – AVIS, 3/2003. 79 s. ISSN 1210-3292.
- [16] ŤULÁK, Petr. *Přinesla reorganizace AČR také její reformování?* Vojenské rozhledy, Praha: MO ČR – AVIS, 3/2000. 102 s. ISSN 1210-3292.

Internetové zdroje

- [17] *Další vzdělávání v ČR před branami EU* [online]. [cit. 2005-01-31]. Dostupný z WWW:
<<http://www.data.cz/andr-polan.htm>>
- [18] *Učíme se cizím jazykům – v mateřské škole* [online]. [cit. 2005-01-31]. Dostupný z WWW:
<<http://G:\Učíme%20cizím%20jazykům%20-%20v%20mateřské%20škole.htm>>
- [19] *Armáda České republiky a vstup do EU* [online]. [cit. 2005-01-27]. Dostupný z WWW:
<<http://s101w25.acr:8080/scripts/detail.asp?id=270486&tmplid=66>>

Vojenské materiály

- [20] *Kariérní řád (pravidla řízení služebních kariér vojáků z povolání).* Praha, 2004. Č. j.: 6184-15/2004-7542.
- [21] *NNGŠ č. 15 Jazyková připravenost vojáků z povolání v útvech a zařízeních Armády České republiky.* Věstník Ministerstva obrany, částka 8, 2003.Č.j.:20508/4/2003-SP GŠ.

- [22] *RMO č. 15/2004 Jazyková příprava v resortu Ministerstva obrany.* Věstník Ministerstva obrany, částka 7, 2004. Č. j.: 6026-40/2004-SPers MO.
- [23] *RMO č. 34/2002 Zvláštnosti průběhu služby vojáků z povolání a jejich výběru ke studiu (přípravě).* Věstník Ministerstva obrany, částka 20, 2004. Č. j.: 2129/6/2002-SPers MO.
- [24] *RMO č. 35/2002 Zásady tvorby systemizovaných míst určených pro vojáky z povolání.* Věstník Ministerstva obrany, částka 20, 2004. Č. j.: 2042/2/2002-PersS MO.
- [25] *RMO č. 36/2002 Průběh služby vojáků z povolání.* Věstník Ministerstva obrany, částka 20, 2004. Č. j.: 2042/1/2002-PersS MO.
- [26] *RMO č. 56/1993 Zřízení Věstníku Ministerstva obrany a vydávání interních normativních aktů v působnosti Ministerstva obrany.* Rozkaz Ministra obrany České republiky číslo 56, 1993. Č.j.: 4674/SLP MO.
- [27] *Vlastní zpracování návrhu Koncepce jazykové přípravy na rok 2006 – 2011.* Ústav jazykové přípravy, Vyškov: 2004.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Zkratka	Vysvětlení.
AČR	Armáda České republiky
EU	Evropská unie
GŠ AČR	Generální štáb Armády České republiky
LPO MO	Legislativní a právní odbor Ministerstva obrany
MO	Ministerstvo obrany
NATO	Severoatlantická aliance
RMO	Rozkaz ministra obrany
Ředitel ŘPP	ředitel Ředitelství personální podpory
ŘPP	Ředitelství personální podpory
SP MO	Sekce personalistiky Ministerstva obrany
ÚJP	Ústav jazykové přípravy
UO	Univerzita obrany

SEZNAM TABULEK

Tab. 1. Počet jazykových kurzů konaných v roce 1996	34
Tab. 2. Počet jazykových kurzů konaných v roce 1997.	34
Tab. 3. Počet jazykových kurzů konaných v roce 1998	34
Tab. 4. Počet jazykových kurzů konaných v roce 1999.	35
Tab. 5. Počet jazykových kurzů konaných v roce 2000	35
Tab. 6. Počet jazykových kurzů konaných v roce 2001.	35
Tab. 7. Počet jazykových kurzů konaných v roce 2002	35
Tab. 8. Počet jazykových kurzů konaných v roce 2003.	36
Tab. 9. Počet jazykových kurzů konaných v roce 2004	36
Tab. 10. Počet jazykových kurzů konaných v roce 2005.	36
Tab. 11. Finanční prostředky na výuku anglického jazyka	37

SEZNAM PŘÍLOH

- P I Charakteristika stupňů jazykového profilu podle norma STANAG 6001.
- P II Počet odzkoušených osob a procento úspěšnosti za roky 2002 – 2004.
- P III Vývoj jazykových znalostí v letech 1997 – 2004.

PŘÍLOHA I

CHARAKTERISTIKA STUPŇŮ JAZYKOVÉHO PROFILU PODLE STANAG 6001

0. stupeň – bez způsobilosti

Poslech s porozuměním: prakticky nerozumí mluvenému jazyku. Zachytí jen náhodná izolovaná slova. Komunikaci v cizím jazyce nedokáže sledovat.

Ústní projev: neumí mluvit cizím jazykem. Ústní projev se omezuje na izolovaná slova jako např.: pozdravy a základní zdvořilostní obraty. Je nezpůsobilý komunikovat.

Čtení s porozuměním: nerozumí psanému jazyku. Text chápe špatně nebo nechápe vůbec.

Psaní: úplně chybí funkční způsobilost písemného projevu.

1. stupeň – základní

Poslech s porozuměním: rozumí běžným frázím a jednoduchým sdělením, které se týkají každodenního života, osobních a základních potřeb, jako jsou zdvořilostní obraty, obraty vztahující se k cestování a k pracovišti, a to za předpokladu, že komunikativní situace probíhá v jasném kontextu. Rozumí výpovědím s konkrétním obsahem, jednoduchým otázkám a odpovědím a velmi jednoduchým rozhovorům. Témata zahrnují základní potřeby jako je stravování, ubytování, dopravy a udávání času, jednoduché pokyny a instrukce. I rodilí mluvčí, kteří jsou zvyklí mluvit s cizinci musí mluvit pomalu a často slova opakovat nebo přeformulovat. Má často potíže pochopit hlavní myšlenku, jakož i skutečnosti, které se k nim váží. Mluvenému jazyku v médiích nebo mezi rodilými mluvčími rozumí v případě. Je-li obsah zcela jednoznačný a dá se předvídat.

Ústní projev: v běžných každodenních situacích je schopen vést tváří v tvář svému protějšku jednoduchý rozhovor. Umí spojovat známé osvojené obraty. Dokáže zahajovat, udržovat a ukončovat krátkou konverzaci tím, že kladé jednoduché otázky a odpovídá. Dokáže se postarat o základní osobní potřeby, např.: o ubytování. Umí zdvořile pozdravit, poděkovat, omluvit se, představit se, získat a poskytnout základní

životopisné údaje, hovořit o jednoduchých úkolech na pracovišti, požádat o zboží, službu a pomoc, požádat o informaci a vysvětlení, vyjádřit spokojenost, nespokojenost, souhlas. Témata zahrnují základní potřeby jako jsou: objednat si jídlo, zajistit si ubytování a dopravu, nakupovat. Rodilí mluvčí zvyklí mluvit s cizinci se musí hodně snažit, aby rozuměli, často musí požádat o opakování a opírat se o mimojazykové skutečnosti.

Čtení s porozuměním: dokáže přečíst jednoduchý souvislý materiál vztahující se k základním osobním potřebám, nebo k situacím na pracovišti. Může se jednat o stručná sdělení a různá oznámení, snadné popisy osob, míst či věcí, kratší návody a pokyny. Umí podat jednoduché vysvětlení o základních zeměpisných údajích, o státním zřízení. Často se mu podaří odhadnout význam slov z jednoduchého kontextu.

Písemný projev: je schopen písemně vyjádřit aktuální osobní potřeby. Umí napsat seznamy, krátké poznámky a pohlednice, krátké osobní dopisy, telefonické vzkazy, pozvánky. Má tendence seskupovat věty v rámci daného tématu bez vědomé organizace psaného textu. Časté jsou chyby v pravopise, slovní zásobě, gramatice.

2. stupeň– pracovní limitovaná

Poslech s porozuměním: porozumění dostačuje ke sledování běžných společenských rozhovorů a pracovních rozhovorů v oboru. Spolehlivě rozumí spisovným projevům pronášeným tvář v tvář rodilým mluvčím normálním tempem, pokud některé části opakuje, a to třeba jinými slovy. Rozumí řadě konkrétních témat, jako jsou informace o rodině, o zajímavých veřejných záležitostech, o pracovní problematice konkrétního charakteru. Dovede sledovat vyprávění o přítomných, minulých i budoucích událostech. Ve svém profesním oboru je schopen sledovat hlavní body diskuse nebo projevu.

Ústní projev: je schopen komunikovat o každodenních společenských a běžných pracovních záležitostech svého oboru. V těchto situacích je schopen popsat osoby, místa a věci, popsat současnou, předchozí a budoucí činnost v úplných, ale jednoduchých úsecích, sdělit fakta, srovnávat a dávat do kontrastu, vydat přímé instrukce a pokyny, klást otázky a odpovídat na otázky, které lze předvídat. Je schopen spolehlivě zvládnout většinu běžné neformální konverzace na dané téma.

Dokáže se domluvit v běžných denních situacích jako jsou osobní činnost, ubytování, je schopen vydat složité podrobné a rozsáhlé pokyny, provést mimořádné změny v cestovním programu. Umí kombinovat a spojovat věty do delších souvislých promluv.

Čtení s porozuměním: dokáže s porozuměním číst jednoduché autentické texty se známou tematikou. Rozumí sdělení s konkrétním obsahem, které mohou zahrnovat popis osob, míst a věcí nebo vyprávění o přítomných, minulých či budoucích událostech. Může se jednat o zprávy, které přinášejí informace o často se opakujících událostech, jednoduché životopisné informace. Umí číst nepříliš složité autentické texty se známou tematikou. Někdy čte pomalu a některé informace špatně pochopí. Ve svém oboru je schopen se orientovat i v náročnějších textech a shrnout jejich obsah nebo tajit specifickou informaci. Tato dovednost však není spolehlivá ani soustavná.

Písemný projev: je schopen vyřizovat jednoduchou osobní a běžnou služební korespondenci a s ní související dokumenty. Je schopen uvést fakta, dát pokyny, popsat osoby, místa a věci, je schopen popsat současné, minulé a budoucí události v úplných, ale jednoduchých odstavcích. Rodilí mluvčí písemnému projevu rozumí, i když nemá praxi s písemnými projevy cizinců. Chyby v gramatice, slovní zásobě, pravopise a interpunkci mohou někdy změnit smysl. Pisatel však píše způsobem vhodným pro danou situaci.

3. stupeň – minimální profesní

Poslech s porozuměním: rozumí většině formálních i neformálních promluv s každodenní společenskou i odbornou tematikou zejména z oboru vlastní specializace a oblasti osobních zájmů. Při mluvené interakci tváří v tvář rozumí spisovným promluvám pronášeným zřetelně a v normálním tempu. Rozumí ústním projevům při vyjednávání, briefingu a delším promluvám, které se zabývají neznámými tématy nebo se odehrávají v nové situaci. Přesně chápu podstatu rozhovoru mezi vzdělanými rodilými mluvčími, rozumí přednáškám na všeobecná témata nebo z oblasti vlastní specializace, rozumí obsahu zřetelných telefonních hovorů a rozhlasovému a televiznímu vysílání. Zřídka požádá o

opakování nebo vyjádření jinými slovy. Nemusí rozumět rodilým mluvčím pokud mluví příliš rychle nebo užívají slang, regionální výrazy nebo nářečí.

Ústní projev: je schopen se zapojit do formálního i neformálního rozhovoru, který se týká praktických, společenských a profesních otázek. Je schopen snadno diskutovat o zvláštních oblastech zájmu a své specializaci. Dostatečně ovládá jazyk, aby jej použil při plnění svých běžných profesních úkolů například reagovat na námítky, vysvětlovat jednotlivé body, odůvodňovat rozhodnutí, reagovat na problémy, podporovat názory. Bez potíží umí požádat rodilého mluvčího o informaci nebo se zeptat na jeho názor. Může komunikovat o tématech týkajících se problémů jako je ekonomie, věda, kultura, technika, filosofie atd. Vyjadřuje se pohotově. Jeho příležitostné chyby ve výslovnosti, gramatice nebo slovní zásobě nejsou natolik vážné, aby zkreslovaly smysl a zřídka vadí rodilému mluvčímu.

Čtení s porozuměním: je schopen číst a téměř beze zbytku rozumět různým autentickým textům pojednávajícím o obecných a profesních tématech, včetně jemu neznámých témat. Prokazuje schopnost učit se na základě četby. Porozumění čtenému nezávisí na tématu. Je schopen číst zprávy, úvodníky vydávané ve významných denících určených vzdělaným rodilým mluvčím, osobní a profesní korespondenci, zprávy a texty pojednávající o specifických oblastech činností. Je schopen snadno pochopit různé funkce jazyka. Dopouští se zřídka chyb v interpretaci písemných údajů. Je schopen pochopit základ obtížných a složitých textů, avšak nemusí být schopen zachytit všechny nuance.

Písemný projev: umí vyřizovat soukromou i služební korespondenci a dokumenty s každodenní, společenskou a odbornou tematikou. Umí poměrně snadno psát o oblasti své specializace. Umí používat psaný jazyk natolik, že dokáže napsat úvahu, analýzu, hypotézu, napsat delší vysvětlení, vyprávění a popis. Dobře spojuje jednotlivé části textu. Ovládá mluvnickou strukturu, slovní zásobu, pravopis.

4. stupeň – plně profesionální

Poslech s porozuměním: rozumí všem formám a stylům odborně zaměřených projevů, včetně jazyka používaného při interpretaci oficiálních politických prohlášení nebo názorů, při přednáškách a různých jednáních. Rozumí velice složitému jazyku, včetně jazyka užívaného po většinu záležitostí, o něž se zajímají vzdělaní rodilí

mluvčí, a to i tehdy, pokud mu konkrétní tematika všeobecné nebo odborné povahy není známá. Rozumí jazyku zvláště upravenému pro různé typy posluchačů, včetně jazyka určeného pro přesvědčování, reprezentaci a poradenství. Umí snadno změnit námět i tón. Dokáže pohotově sledovat nepředvídatelné myšlenkové obraty mluvčího jak ve formálních, tak v neformálních projevech všeobecné povahy.

Ústní projev: používá jazyk s velkou precizností, přesností a plynulostí při všech profesionálních úkolech, včetně reprezentace oficiální politiky nebo stanoviska. Umí provádět vysoce sofistikované jazykové úkoly zahrnující většinu oblastí zájmu vysoce vzdělaných rodilých mluvčích, a to jak nezvyklých obecných situacích, tak odborně profesionálních situacích. Umí pohotově přizpůsobit svůj jazyk tak, aby efektivně komunikoval se všemi typy posluchačů. Projevuje jazykové dovednosti potřebné pro porady nebo přesvědčování ostatních. Umí zvolit tón pro profesionální i neprofesionální verbální kontakt s širokým spektrem rodilých mluvčích.

Čtení s porozuměním: projevuje vysokou schopnost rozumět všem stylům a formám psaného jazyka používaného k odborným účelům, včetně textů všeobecné i odborné povahy s neznámou tematikou. Je schopen číst noviny, časopisy a odbornou literaturu určenou pro vzdělané čtenáře a texty mohou obsahovat témata z takových oblastí, jako jsou ekonomika, kultura, věda, technika. Dokáže bez potíží číst napsaný rukopisný text.

Písemný projev: vyjadřuje se písemně při všech odborných záležitostech, včetně prezentace oficiálního stanoviska nebo názoru. Je schopen písemně komunikovat v různých stylech, včetně všeobecných nebo odborných témat z oblastí, které mu nejsou známy. Dobře formuluje soukromé dopisy, pracovní dokumenty, zprávy a hlášení. Dobře ovládá rozmanité styly a dokáže vyjádřit jemné významové nuance.

5. stupeň – rodilý mluvčí/ bilingvní

Poslech s porozuměním: porozumění rovnající se porozumění vzdělaného rodilého mluvčího. Je schopen dokonale chápat všechny formy a styly mluvního projevu srozumitelného vzdělanému rodilému mluvčímu, včetně řady místních nářečí, hovorového jazyka a jazyka, který je rušen značnými rušivými jevy okolního hluku.

Ústní projev: tento projev se funkčně rovná úrovni vzdělaného rodilého mluvčího s dobrou artikulací a odráží kulturní normy země nebo oblasti, v níž se jazykem

hovoří jako rodným. Mluvčí používá jazyk s velkou pružností. Výslovnost je shodná s výslovností vzdělaných roditelých mluvčích běžného dialektu.

Čtení s porozuměním: je schopen číst tak jako vzdělaný roditelý čtenář. Je schopen plně porozumět všem formám a stylům písemného jazyka, jako vzdělaný čtenář ve svém rodném jazyce.

Písemný projev: zpracovává tak běžně jako vzdělaný roditelý pisatel. Používá základy větné struktury a stylistické nástroje odrážející kulturní normy roditelých mluvčích, vypracovává-li úřední či neúřední korespondenci, oficiální dokumenty, články určené k publikaci a jiné dokumenty související s profesním zaměřením. Jeho písemnosti jsou jasné a srozumitelné.

Problematicke jazykové přípravy a přezkoušení podle normy STANAG 6001 je věnována soustavná cílená pozornost v mezinárodním i národním měřítku.

Dorozumění a schopnost komunikování v cizím jazyce na pracovní úrovni je považována za záležitost prioritní ve státech NATO (práce ve vojenských strukturách, mezinárodních organizacích apod.) i jak již bylo uvedeno také vzhledem ke směřování do mezinárodních a evropských struktur.

Postatou přezkoušení podle normy STANAG 6001 není studium a přezkoušení látky z konkrétních učebnic a výukových materiálů. Kandidát musí prokázat schopnost komunikace na dané téma na určitém stupni standardizovaného jazykového profilu.

PŘÍLOHA II

POČET ODZKOUŠENÝCH OSOB A PROCENTO ÚSPĚŠNOSTI ZA ROKY 2002 - 2004

Tab. 1. Počet odzkoušených osob a procento úspěšnosti za rok 2002 [27]

Jazyk	SLP 1		SLP 2		SLP 3		Celkem	
	Počet lidí	Úspěšnost (%)	Počet lidí	Úspěšnost (%)	Počet lidí	Úspěšnost (%)	Počet lidí	Úspěšnost (%)
anglický	1494	54	1043	38	199	42	2736	47
německý	156	67	72	57	16	67	250	63
francouzský	53	74	22	68	2	100	77	73
ruský	53	96	36	75	8	88	97	88
český	-	-	4	100	4	100	8	100
maďarský	-	-	3	67	-	-	3	67
italský	1	100	2	50	-	-	3	75
polský	-	-	5	100	-	-	5	100
albánský	-	-	9	67	-	-	9	67
arabský	-	-	-	-	-	-	-	-
španělský	1	100	1	100	-	-	2	100
srbský	-	-	12	100	-	-	12	100

+ německý jazyk SLP 4: počet lidí: 6, úspěšnost 67%.

Tab. 2. Počet odzkoušených osob a procento úspěšnosti za rok 2003 [27]

Jazyk	SLP 1	SLP 2	SLP 3	Celkem
-------	-------	-------	-------	--------

	Počet lidí	Úspěšnost (%)	Počet lidí	Úspěšnost (%)	Počet lidí	Úspěšnost (%)	Počet lidí	Úspěšnost (%)
anglický	1375	63	1109	38	198	49	2682	51
německý	125	80	74	49	17	47	216	67
francouzský	50	68	27	70	7	100	84	71
ruský	56	91	47	77	3	100	106	85
český	5	100	6	100	4	75	15	93
maďarský	-	-	1	0	2	50	3	33
italský	-	-	1	0	-	-	1	0
polský	-	-	2	100	1	100	3	100
albánský	-	-	10	50	-	-	10	50
arabský	-	-	-	-	-	-	-	-
španělský	2	100	1	100	-	-	3	100
srbský	-	-	8	94	-	-	8	94

Tab. 3. Počet odzkoušených osob a procento úspěšnosti za období leden-listopad

[27]

Jazyk	SLP 1		SLP 2		SLP 3		Celkem	
	Počet lidí	Úspěšnost (%)	Počet lidí	Úspěšnost (%)	Počet lidí	Úspěšnost (%)	Počet lidí	Úspěšnost (%)
anglický	967	79	780	62	145	48	1892	70
německý	103	72	43	56	3	66	149	68
francouzský	34	82	34	82	7	71	75	78
ruský	15	67	6	83	-	-	21	75
český	2	100	-	-	4	100	7	100
maďarský	-	-	-	-	-	-	-	-
italský	-	-	-	-	-	-	-	-
polský	-	-	2	100	2	100	4	100
albánský	-	-	-	-	-	-	-	-
arabský	7	29	-	-	-	-	7	29
španělský	-	-	2	100	-	-	2	100
srbský	-	-	-	-	-	-	-	-

+ český jazyk SLP 4: počet lidí: 1, úspěšnost 50%

PŘÍLOHA III

Tab.4. Vývoj jazykových znalostí v letech 1997- 2004 [27]

 Jazyk/rok	 Anglický jazyk	 Francouzský jazyk	 Německý jazyk	 Maďarský jazyk	 Ruský jazyk	 Polský jazyk	 Španělský jazyk	 Italský jazyk
1997	1676	110	353	0	94	0	19	0
1998	4169	192	686	0	204	0	36	0
1999	4332	176	613	173	300	49	35	1
2000	6147	226	715	181	352	55	36	3
2001	7587	243	818	181	396	60	43	7
2002	7089	373	1397	176	544	62	54	12
2003	6456	329	1288	168	476	54	38	8
2004	4634	100	328	56	118	16	12	3

